

LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2021–2025

Tee oikein.

Sisällys

1	JOHDANTO	3
2	HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021–2025	4
3	OLEMASSA OLEVAT PALVELUT, RAKENTEET JA HYVÄT KÄYTÄNTEET	6
4	HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA -SUUNNITELMAT	15
5	HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN	16
6	VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021–2025	46
	6.1 TEAviisari ja HYTE-kerroin	45
	6.2 HYTE-indikaattoreiden tiedonkeruu	48
	6.3 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi vuosina 2021–2025	49

1 JOHDANTO

Haapajärven kaupungin laaja hyvinvointikertomus vuosille 2021–2025 on strateginen asiakirja, jonka tehtävänä on kuvata kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kehitystä sekä arvioida hyvinvoinnin edistämiseksi tehtyjä toimenpiteitä valtuustokauden aikana. Hyvinvointikertomuksen laatiminen perustuu lakiperusteisiin velvoitteisiin, joiden mukaan kunnan tulee asettaa paikallisiin olosuhteisiin pohjautuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, määritellä niitä tukevat toimenpiteet sekä seurata ja raportoida väestön hyvinvoinnin tilaa säännöllisesti.

Haapajärven hyvinvointityötä valtuustokaudella 2021–2025 ovat ohjanneet kaupunki-, konserni- ja elinkeinostrategian painopisteet, joissa korostuvat kestävä kehityksen periaatteet, elinvoiman vahvistaminen, laadukkaat peruspalvelut sekä viihtyisä ja luonnonläheinen elinympäristö. Kertomuksessa hyödynnetään valtakunnallisia hyvinvointi- ja terveysindikaattoreita sekä kaupungin omia selvityksiä ja asiakaskyselyitä, joiden avulla muodostetaan kokonaiskuva haapajärvestä hyvinvoinnista eri ikä- ja väestöryhmissä. Kertomus toimii työkaluna päätöksenteossa, talouden ja toiminnan suunnittelussa sekä toimialojen välisessä yhteistyössä.

Hyvinvointisuunnitelman vuosille 2021–2025 määritellyt tavoitteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi toteutuivat onnistuneesti, ja suunnitelman mukainen työ eteni aktiivisesti koko kauden ajan. Hyvinvointisuunnitelman painopistealueita ovat olleet liikunta ja elintavat, osallisuus, sosiaalinen hyvinvointi ja kulttuurihyvinvointi. Hyvinvointikertomuksen taulukko-osaan on kirjattu painopistealueiden vuosittaiset toteutumat.

Vuoden 2023 alusta kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kumppaneiksi tulivat uudet organisaatiot, hyvinvointialueet. Kulunutta valtuustokautta on leimannut Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Pohteen toiminnan käynnistyminen ja sen myötä uudelta pohjalta vähitellen käynnistetty yhteistyö hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen saralla. Muutos on vaikuttanut hyvinvointisuunnitelman toteutumisiin peruspalvelukuntayhtymä Selänteen toiminnan päättymisen myötä.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma muodostavat osan laajempaa kuntien ja hyvinvointialueiden strategista suunnittelukokonaisuutta. Sekä kunnilta että hyvinvointialueilta edellytetään strategioita, joissa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen huomioidaan keskeisenä osana toimintaa. Kun hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät suunnitelmat ovat sisällöltään linjakkaita ja tukevat toisiaan, muodostuu tavoitteista selkeä osa kunnan tai hyvinvointialueen johtamisjärjestelmää. Samalla suunnitelmien yhteensopivuus vahvistaa myös kuntien ja hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä.

Tämän laajan hyvinvointikertomuksen tarkoituksena on paitsi arvioida menneellä valtuustokaudella toteutettuja toimia, myös tunnistaa uutta hyvinvointisuunnitelmaa varten kehittämiskohteita ja vahvistaa kaupungin kykyä edistää hyvinvointia muuttuvassa toimintaympäristössä. Kertomus yhteen vetää valtuustokauden tapahtumat ja keskeiset muuttujat luoden perustan tuleville hyvinvointia vahvistaville päätöksille ja toimenpiteille.

2 HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021–2025

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia. Haapajärven kaupungin hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021–2025 sisältää kaupunki-, konserni- ja elinkeinostrategian painopisteiden ja linjausten lisäksi selostuksen kaupungin nykyisistä toiminnoista sekä hyvinvointisuunnitelman mukaiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden toteuttamiseksi. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Hyvinvointisuunnitelmassa on esitetty valtakunnallisista tietovarannoista saatavia indikaattoreita, jotka kuvaavat Haapajärven asukkaiden hyvinvointia ja sen muuttumista eri tavoilla.

Hyvät peruspalvelut niin kunnan palveluissa kuin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissakin (1.1.23 alkaen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde) ovat hyvinvoinnin edistämisen kulmakiviä. Peruspalvelujen tuottamisen edellytyksenä on kaupungin ja paikkakunnan elinvoiman ja vetovoimaisuuden kehittäminen strategiassa esitetyillä eri tavoilla. Koulutuspalvelut sisällöllisesti ja myös tiloineen nähdään tärkeinä hyvinvoinnin lisääjinä. Myös luonto- ja kulttuuriympäristö sekä niihin liittyvät toiminnot edistävät asukkaiden hyvinvointia. Hyvinvointisuunnitelman painopistealueita ovat liikunta ja elintavat, osallisuus, sosiaalinen hyvinvointi ja kulttuurihyvinvointi.

Suunnitelma on laadittu vuonna 2021, joten suunnitelmaan ei ole otettu mukaan 1.1.2023 alkaen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen alaisuuteen kuuluvia sosiaali- ja terveyspalveluita eikä PPE-Köökki Oy:n alaisuuteen kuuluvia aterialue- ja puhtaushuonepalveluita.

Haapajärven kaupungin hyvinvointityöryhmänä toimii poikkihallinnollinen työryhmä, joka toimii myös ehkäisevän päihdetyön työryhmänä. Hyvinvointityöryhmään kuuluu edustajat vanhus- ja vammaisneuvostosta, järjestöstä, seurakunnalta kaupunginhallituksesta, sivistyspalveluista, teknisistä palveluista, hallintopalveluista, ympäristöpalveluista ja tytäryhtiöstä. HYTE-työryhmä kokoontuu säännöllisesti ja toimii aktiivisesti hyvinvointikertomustyön koordinoijana. Haapajärvi on myös aktiivisesti mukana hyvinvointialueen organisoimassa alueellisessa ja maakunnallisessa HYTE-yhteistyössä.

Kaupunki-, konserni- ja elinkeinostrategian vuosille 2022–2025 painopistealueita ovat:

- Haapajärvi maailman kartalle
- monipuolisuutta yritystoimintaan
- asuin- ja elinympäristön uudet viihtyisät tuulet.

Kaupunkistrategian mukaiset arvot:

1. Palveluhenkisyys
2. Yrittäjyys, opiskelu ja työnteko
3. Viihtyisä ja luonnonläheinen asumis- ja elinympäristö, josta huolehditaan vastuullisesti
4. Huolenpito kaikista asukkaista

Toiminta-ajatus: Vetovoimainen ja osaava hyvien palvelujen Haapajärvi keskellä Suomea.

Visio: Elinvoimainen kestävän kehityksen periaatteita arvostava maaseutukaupunki.

Näistä arvoista ja painopistealueista on johdettu tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla kaupungin toimintaa ja elinvoimaa edistetään asukkaiden parhaaksi.

Hyvät peruspalvelut niin sosiaali- ja terveydenhuollossa kuin sivistys- ja teknisissä palveluissakin ovat hyvinvoinnin edistämisen kulmakiviä. Peruspalvelujen tuottamisen edellytyksenä on kaupungin ja paikkakunnan elinvoiman ja vetovoimaisuuden kehittäminen strategiassa esitetyillä eri tavoilla.

Koulutuspalvelut sisällöllisesti ja myös tiloineen nähdään tärkeinä hyvinvoinnin lisääjinä. Myös luonto- ja kulttuuriympäristö sekä niihin liittyvät toiminnot edistävät asukkaiden hyvinvointia.

3 OLEMASSA OLEVAT PALVELUT, RAKENTEET JA HYVÄT KÄYTÄNTEET

Haapajärvi on virkeä, kestävä kehitystä arvostava maaseutukaupunki. Haapajärven monipuoliset palvelut houkuttelevat asioimaan kauempaakin. Hyvinvointia ja terveyttä edistävät monipuoliset liikuntapalvelut ja upeat luontoliikuntapaikat. Haapajärvellä on hyvät liikenne- ja tietoliikenneyhteydet. Aktiiviset kylät ja yhdistykset ovat toiminnan ja yhteisöllisyyden voimavarana.

Hallintopalvelut

Keskushallinto vastaa keskitetystä asiakirjahallinnon tehtävistä sekä talouden suunnitteluun ja seurantaan liittyvistä tehtävistä sekä talousarvion laadinnasta ja tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadinnasta. Lisäksi se huolehtii kaupunginhallituksen ja –valtuuston kokousasioista ja toteuttaa hallituksen vastuulla olevan tiedonhallintalain tehtäviä sekä työllistämiseen liittyvistä asioista.

Henkilöstöhallinto sisältää kaupungin työntekijöiden työterveyshuollon, yhteisen koulutuksen sekä työsuojeluorganisaation ja yhteistyötoimikunnan toiminnan.

Maaseutupalvelut ostetaan Pyhäjärven kaupungilta, jossa toimii kuntien yhteinen maaseutulautakunta (Pyhäjärvi, Haapajärvi ja Reisjärvi). Toholammin paikallisyksikkö järjestää lomituspalvelut vuoden 2023 alusta myös Haapajärven maatalousyrittäjille.

Haapajärven kaupunki tukee kuntalaisten osallisuutta monin eri tavoin. Hallintopalveluiden alla toimii ja on suunnitteilla useita kuntalaisten hyvinvointia tukevia hankkeita mm. Retkeilevä Haapajärvi -hanke. Kaupunki pyrkii tukemaan paikallista järjestötyötä tarjoamalla tilat kokoontumisille ilman vuokraa.

Hallintopalveluiden alaisuudessa toimii kyläneuvosto. Kyläneuvosto on kylien välinen sekä kylien ja kaupungin välinen neuvoa antava yhteistyö- ja kehittämiselin. Sen tarkoituksen on edistää kylien omatoimisuutta ja elinvoimaisuutta, lisätä kylien välistä yhteistyötä ja kylien asukkaiden viihtyvyyttä sekä arjen turvaa ja hyvinvointia.

Hyvinvointityö

Kaupungin hyvinvointityötä koordinoi työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori, jonka tehtäviin kuuluu hyvinvointityön kehittäminen, hyvinvointikertomuksen valmistelu ja raportointi, alueellinen ja paikallinen yhteistyö eri toimijoiden kanssa hyvinvoinnin edistämiseksi, ehkäisevän päihdetyön koordinointi, järjestöyhteistyö sekä vanhus- ja vammaisneuvoston sihteerin tehtävät. Työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori on mukana paikallisessa nuorten palvelu- ja ohjausverkostossa, liikenneturvallisuustyöryhmässä sekä kaupungin markkinoinnin ja viestinnän työryhmässä.

Hyvinvointityön kehittämisessä tehdään yhteistyötä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteen alueellisessa hyvinvointijohtamisen verkostossa, hyvinvoinnin edistämisen teemaverkostoissa (digihyvinvointi, elintapaverkosto, mielenterveys, päihteet ja lähisuhdeväkivalta, osallisuus, taloudellinen hyvinvointi) sekä Rannikon ja Oulun eteläisen alueen hyvinvointityön verkoston kanssa. Paikallisesti yhteistyötä tehdään hyvinvointialueen ja TE-hallinnon eri toimijoiden kanssa.

sekä seurakunnan, järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Hyvinvointitietoa kerätään ja sitä hyödynnetään seuraavan Hyvinvointisuunnitelman vuosille 2026–2029 tekemisessä.

Hyvinvointityön tavoitteen eli kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi järjestetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa monenlaisia kuntalaisia osallistavia tapahtumia. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaa on noudatettu suunnitelman mukaisesti eri ikäryhmät huomioiden. Maahanmuuttajien hyvinvointia on tuettu osallistumalla Hyvinvointia maahanmuuttajaperheille - hankkeen toimintaan.

Haapajärven kaupunki tukee kuntalaisten osallisuutta ja paikallisten järjestöjen toimintaa tarjoamalla tilat kokoontumisille ilman vuokraa. Järjestöjen kanssa tehdään yhteistyötä mm. Järjestöilloissa ja Järjestöyhteistyöasiakirjan tiimoilta. Järjestöjä on osallistettu myös kaupungin strategiatyöhön. Kuntalaisten osallisuutta tuetaan myös nuorisopalvelujen alla toimivien Lasten Parlamentin ja Nuorisovaltuuston toimesta. Osallisuutta ja saavutettavuutta edistetään Kaupunkitiedotteella, joka jaetaan Maaselän Extran välissä kaikkiin talouksiin. Tietoa jaetaan myös sosiaalisen median ja diginäyttöjen kautta.

Vuoden 2023 alusta kunnille on alettu maksaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosaa (HYTE-kerroin). HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. HYTE-kerroin määrittää kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavien indikaattoreiden sekä toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella. Indikaattorit liittyvät kunnan johtoon, perusopetukseen, liikunta- ja kulttuuripalveluihin sekä kuntalaisten hyvinvoinnin tilan muutosta kuvaaviin indikaattoreihin. Laadukas ja laaja-alainen hyvinvointityö on edellytys hyvälle HYTE-kertoimelle. HYTE-kertoimen merkityksestä on tiedotettu vastuualueita ja toimenpiteitä kertoimen parantamiseksi on tehty. Haapajärven HYTE-kerroin on noussut edellisestä vuodesta. Vuonna 2025 kerroin on 56, mikä tarkoittaa 17,2 euroa asukasta kohti.

Vanhus- ja vammaisneuvosto edistää ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta sekä vaikuttaa heille tarkoitettujen palveluiden, esteettömyyden ja elinympäristön kehittämiseen kunnassa. Neuvosto voi pyytää kunnan vastuulla olevia tahoja antamaan tietoa ja selvityksiä sekä osallistua kunnan eri hallinnonaloilla tehtävään suunnitteluun ja seurantaan. Vanhus- ja vammaisneuvostossa on edustettuna kymmenen järjestöä, Haapajärven seurakunta, sivistyspalvelut, tekniset palvelut ja kaupunginhallitus. Neuvoston sihteerinä toimii työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori. Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui viisi kertaa, järjesti useita kaikille avoimia tapahtumia sekä antoi lausuntoja ja kannanottoja. Neuvosto otti kantaa monitoimitalon parkkipaikka- ja piha-alesuunnitelmiin sekä kaupungintalon esteettömyyteen. Vanhus- ja vammaisneuvosto teki aktiivisesti yhteistyötä alueen muiden vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa. Yhteisiä tapaamisia Kärsämäen, Pyhäjärven ja Reisjärven neuvostojen kanssa oli kaksi.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa on käytössä lasten ja perheiden osallisuutta tukevat työkäytännöt. Perheisiin tehdään ennen lapsen varhaiskasvatustarpeen alkamista kotikäynti, kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille tehdään varhaiskasvatussuunnitelma, joita päivitetään aina tarvittaessa. 3-vuotta

täyttävien lasten perheille tarjotaan lapset puheeksi-keskustelua. Keskustelua tarjotaan myös, jos lapsen / perheen elämässä tapahtuu suuria muutoksia. Lastenneuvolan kanssa tehdään yhteistyötä syvennetyn 4-vuotisneuvolan osalta (yhdessä huoltajan kanssa täytetään havainnointilomake lapsesta neuvolatarkastusta varten). Lisäksi esikouluun siirtyvän lapsen kohdalla tehdään tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esikouluun, yhdessä lapsen huoltajan kanssa.

Varhaiskasvatuspaikoissa huomioidaan lasten ja perheiden osallisuus toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa (mm. lasten kokoukset). Ammattitaitoinen hoito-, kasvatus- ja opetushenkilöstö toimii päiväkodeissa pienryhmätoiminnan periaattein. Koko varhaiskasvatuksen tärkeä teema on myös kestävän kehityksen opetteleminen yhdessä lasten ja perheiden kanssa.

Keväällä 2025 tehtiin kaikille asiakasperheille asiakastytyytyväisyyskysely ja syksyllä 2025 toteutettiin varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille tyytyväisyyskysely ArviD -työkalulla (haastatteleamalla tai havainnoimalla).

Esiopetus

Haapajärven kasvun ja oppimisen tuki esiopetuksessa alkaa heti syksyllä lapsen esiopetuksen alettua. Syksyn vanhempainillassa kerrotaan esiopetusvuoden vuosikellon avulla, mitä vuoden aikana tulee tapahtumaan. Esiopettaja ja huoltajat laativat yhdessä lapselle Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman eli LEOPSin, jossa pohditaan lapsen taitoja ja tavoitteita esiopetusvuodelle. Esiopetuksen ammattitaitoinen henkilökunta tekee työtään lapsilähtöisesti yhteistyössä huoltajien kanssa. Tavoitteena on turvata lapselle hyvä koulupolun alku.

Perusopetus

Haapajärvinen arvomaailma tukee koulujen tekemää kasvatustyötä hyvin. Täällä arvostetaan lapsiperheitä, ja koulu tukee kotien kasvatustoimintaa. Haapajärven ympäristöarvot näkyvät paitsi fyysisenä ympäristönä - kauniina luontona - niin myös kasvatuksellisissa asioissa. K.J.S:n koulu, yläaste ja lukio ovat UNESCO-kouluja (vuodesta 2003) alkaen, ko. koulut kuuluvat Pohjois-Suomen UnescoAspnet-koulujen verkostoon. Yhteistyön kautta on kokoontumisia ja monella tavalla hyvinvointiin liittyviä tapahtumia ja tietoiskuja.

Haapajärven yläasteella on tehty vuosia työtä ympäristökasvatuksen ja kestävän kehityksen arvojen mukaisesti. Haapajärven yläasteella on ollut jo vuosia OKKA-säätiön myöntämä Kestävän kehityksen sertifikaatti.

Perusopetuksen sekä lasten ja nuorten näkökulmasta hyviä olemassa olevia vahvuuksia ja käytänteitä on runsaasti, esimerkiksi varhaisen puuttumisen malli ja KiVa koulu -toiminta sekä ilmaiset Harrastamisen Suomen mallin kerhot. Kerhotoimintaa järjestetään vuosittain oppilaiden toiveiden ja palautteiden mukaisesti. Vanhempainyhdistysten ja koulujen johtokuntien tekemä työ tukee koulujen kasvatustavoitteita.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kaikkien yksiköiden lukuvuoden yksi painopistealueista ja kehittämisen kohteista on koko oppilaitoksen henkilöstön ja oppilaiden hyvinvointi.

Koulunuorisotyöntekijä on palkattu hankevaroin kahdeksi lukuvuodeksi 2024–2026. Koulunuorisotyöntekijä työskentelee pääsääntöisesti yläkoululla ja K.J. Ståhlbergin koululla, ja hänen

tehtäväkuvaansa kuuluu myös välituntitapahtumien järjestäminen yhteistyössä koulujen vastuuoppilaiden kanssa.

Kaupungin nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalvelut tekevät jatkuvaa yhteistyötä koulujen kanssa. Haapajärven seurakunta on tärkeä koulujen yhteistyökumppani. Haapajärvellä on myös vahva kolmas sektori, jonka toiminta tukee myös hyvin koulumaailmaa. Yhteistyötä koulujen kanssa tekevät mm. 4H, Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry, MLL sekä urheiluseurat.

Lukio

Lukiokoulutuksen tavoitteena on valmentaa opiskelijoita korkeakouluopintoihin. Tämän lisäksi on tärkeä tukea opiskelijoiden hyvinvointia ja kasvua täysi-ikäiseksi. Haapajärven lukion seinälle on kirjoitettu lukion arvot: Arvostan, innostun, kannustan, toimin - voin hyvin. Nuo tärkeät sanat ohjaavat Haapajärven lukion toimintaa. Hyvinvoinnin tukemisen lisäksi kestävän kehityksen toimintaperiaatteet ovat lukion arkityön perusta. Haapajärven lukiolle on myönnetty OKKA-säätiön kestävän kehityksen sertifikaatti, sertifikaatin ylläpitäminen edellyttää monipuolista, jatkuvaa kehittämistyötä, joka on tiiviisti yhteydessä hyvinvointiin.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelujen läpileikkaavina tavoitteina on hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen ja tukeminen. Toiminnan keskeisenä paikkana on nuorisotalo Stolle, jossa järjestetään virikkeellistä toimintaa nuorille ti-pe (la). Nuorisotyötä tehdään kouluissa ja oppilaitoksissa ja nuorten vapaa-ajalla. Nuorisopalvelujen organisoimana toimii monialainen Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Nuorisotyön toimintamuotoja ovat mm. nuorisovaltuusto, Lasten Parlamentti, nuorisotalotoiminta, leirit, retket, toimintapäivät, kutosseikkailu, iltapäiväkerhotoiminta, Kahvihetket JEDU:n toimipisteissä (liiketalouden osasto/maa- ja metsätalousoasasto), loma-ajan toiminnot (hiihtoloma, syysloma), avustukset nuorisjärjestöille ja rekisteröimättömille nuorisoryhmille sekä viranomaistyöryhmätoiminta. Nuorisopalveluiden toimintaan kuuluu myös erilaiset hankkeet.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut tuottaa monipuolisia liikunta- ja vapaa-ajanpalveluja sekä luo edellytyksiä liikuntatoimintaa järjestävien tahojen toiminnalle. Liikuntapalvelut tukee kuntalaisten arkiliikuntaa erilaisilla kampanjoilla ja tapahtumilla.

Haapajärven liikuntapaikat ovat kaupungin kokoon nähden erinomaiset ja monipuoliset. Haapajärvellä löytyy uimahalli, jäähalli, keilahalli, padelhalli, kuntosaleja, monitoimitalo, koulujen liikuntasalit, Ronkaalan urheilukenttä, pesäpallokentät Ronkaalassa ja Oksavalla, Koivuhaan kumirouhe-tekonurmi, syksyllä 2021 kunnostetut tenniskentät, beachvolley-kentät, kuntoradat ja hiihtoladut, ulkojäät, frisbeegolf-radat Haagassa ja Laurikkalanpuistossa, Kauniskankaan moottoriurheilukeskus, lähiliikunta-alueet mm. koulujen pihat ja leikkipuistot ja kuntopaikat Ronkaalassa ja Tiiton koululla. Taiston puistossa on senioreiden ulkokuntosali, lasten kiipeilyteline, liikennepuisto ja minigolfrata. Haapajärvellä on myös laaja retkeilyreitiverkosto, avantouintipaikka, useita uimarantoja ja pulkkamäkiä sekä keskustassa että kylillä. Kuntalaisia liikuttaa liikuntapalveluiden, urheiluseurojen ja järjestöjen lisäksi myös Jokilatvan opisto.

Kirjasto

Kirjasto toimii kuntalaisten arjen kulttuurielämysten tuottajana päivittäin. Laajojen aukioloaikojen kautta palvelut ovat saavutettavissa joka arkipäivä. Kirjaston kokoelma on monipuolinen. Kirjasto kuuluu Joki-kirjastojen yhteistyörenkaaseen sekä on osa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan yhteistä e-kirjastoa. Kirjastossa on myös Omatoimikirjaston palvelu.

Kirjasto ja kirjaston ja koulun yhteistyö ehkäisee lukutaidon eriarvoistumista. Lukutaito ehkäisee syrjäytymistä ja syrjäytymisen väheneminen lisää hyvinvointia. Kirjastossa on mahdollista kokea elämyksiä ja osallistua toimintaan erilaisten tapahtumien muodossa. Tämä lisää yhteisöllisyyden tunnetta. Kirjastossa erilaisten ja eri-ikäisten on mahdollista kohdata toisensa, vaikka yhteistä aktiivista toimintaa ei olisikaan. Kirjastotila ja kirjastoyhteisön jäsenyys yhdistävät, jolloin kulttuurinen vuoropuhelu on luonnollista. Hyvinvoinnin teemakuukautta vietetään kirjastossa marraskuussa.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelut tuottaa erilaisia matalan kynnyksen tapahtumia kaikille kuntalaisille. Yleisötapahtumat, kuten Teepiknik, konsertit, teatteriesitykset ja näyttelyt, ovat kaikille avoimia, maksuttomia tai hyvin edullisia. Vähävaraisilla on mahdollisuus saada vapaalippuja maksullisiin tapahtumiin kuten lastenteatteriesityksiin. Tapahtumia tuotetaan myös kohdennetusti eri ikäryhmille ja niitä viedään mm. päiväkoteihin, kouluihin ja vanhusten palvelukoteihin.

Kulttuuripalvelujen tarjontaan kuuluvat myös K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseo sekä kaupungintalon näyttelyt ja kokoelmat. Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia palveluita tarjotaan koulujen lisäksi myös päiväkodeille. Lapsille ja nuorille tarjotaan vuositeeman mukainen esitys sekä mahdollisuus vierailla K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseossa ja tutustua kaupungintalon kokoelmiin.

Yhteistyössä nuoriso- ja liikuntapalveluiden, kirjaston, seurakunnan ja järjestöjen kanssa toteutetaan erilaisia tilaisuuksia, kuten lapsille suunnattu Hiutalehipat-tapahtuma. Teetoimikunnan nimissä järjestetään erityisesti iäkkäämpää väkeä kokoavat Mikkelin markkinat. Yhteistyössä seurakunnan kanssa järjestetään konsertteja, itsenäisyyspäivän juhla ja veteraanipäivän tapahtumat. Yhteistyö alueen kulttuuritoimijoiden kanssa on monipuolista. Yhdistyksiä tuetaan niiden tekemässä kulttuurihyvinvointityössä mm. antamalla kokoontumistiloja käyttöön maksutta ja myöntämällä kulttuuriavustuksia.

Jokilatvan opisto

Jokilatvan opisto on Nivalan, Haapajärven, Pyhäjärven ja Reisjärven alueella toimiva kansalaisopisto, jossa voivat kaiken ikäiset kuntalaiset opiskella ja harrastaa. Jokilatvan opisto aloitti toimintansa 1.1.2006. Jokilatvan opisto vastaa myös Haapajärven kaupungin kulttuuripalveluiden tuottamisesta.

Vuonna 2025 opetuksen pääpaino oli musiikissa (46 % tunneista), käden taidoissa (24 %), liikunnassa ja terveydessä (15 %) ja kuvataiteissa (9 %) sekä kielissä (4 %). Taiteen perusopetusta järjestettiin kuvataiteissa ja käsityössä. Valtionosuusperusteista opetusta järjestettiin 524 kurssilla 14 180 tuntia ja myyntipalvelukoulutusta seitsemällä kurssilla 65 h. Opetusta järjestettiin siten 531 kurssilla 14 245 tuntia. Kurseille osallistui 7 013 opiskelijaa, joista naisia oli 82 % (5 750).

Vuonna 2025 lapsille ja nuorille (alle 16-v.) suunnattua opetusta järjestettiin 114 kurssilla 4 900 h, mikä on noin 34 % koko opiston opetustuntimäärästä. Lasten ja nuorten kursseille osallistui 938 opiskelijaa, joista tyttöjen osuus oli 83 %. Erityisryhmien koulutukseen (eri tavoin erityisryhmiin kuuluville kohdennettu koulutus) osallistui yhteensä 64 opiskelijaa kuudella eri kurssilla. Maahanmuuttajille suunnattuun koulutukseen osallistui 10 eri kurssilla 111 opiskelijaa. Ikäihmisille suunnattua opetusta järjestettiin 8 kurssilla yhteensä 91 h. Kursseille osallistui 101 opiskelijaa. Ikäihmiset osallistuivat aktiivisesti myös kohderyhmävapaaseen opetukseen.

Hyvinvointia edistäviä toimintoja on toteutettu suunnitelman mukaisesti. Kaikukortilla opiskelevia opiskelijoita oli koko opiston alueella vuoden aikana 22 henkilöä. Opintosetelituella opiskelevia oli vuoden aikana 757 henkilöä. Yli 90 % opintosetelituella opiskelevista oli eläkkeellä olevia henkilöitä. Työttömän alennus myönnettiin vuoden aikana 43 henkilölle. Vapaaoppilaspaiikkoja myönnettiin hakemusten perusteella vuoden aikana osastoittain Haapajärvellä 6 henkilölle, Nivalassa 7, Pyhäjärvellä 4 ja Reisjärvellä 2 henkilölle. Kesäjumppakursseja järjestettiin 15, joissa oli 254 osallistujaa. Ikäihmisten liikuntakursseja järjestettiin vuoden aikana 8, joissa annettiin opetusta 91 tuntia ja osallistujia oli 100.

Jokilaaksojen musiikkiopisto

Musiikkiopiston palvelut ostetaan Jokilaaksojen musiikkiopistolta. Musiikkiopisto tarjoaa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen. Kuka vain voi tulla opiskelemaan iästä ja tasosta riippumatta. Opetus on suunnattu ensisijaisesti lapsille, mutta oppilaiksi otetaan myös aikuisia. Opetus kattaa musiikin perustason ja syventävän tason opinnot sekä niitä edeltävät varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnot. Opintokokonaisuus antaa oppilaalle valmiudet hakeutua alan ammatilliseen koulutukseen.

Tekniset palvelut

Kaupungin teknisten palveluiden toiminta luo edellytyksiä monenlaiselle hyvinvointia edistävälle toiminnalle. Vuosittaisilla investoinneilla ja kunnossapidolla paitsi monipuolistetaan tarjontaa, myös varmistetaan liikuntatilojen ja alueiden käytettävyys. Sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen, leikkipaikkojen, puistojen ja muiden yleisten alueiden rakentamisella ja kunnossapidolla mahdollistetaan kuntalaisten niin fyysinen kuin psyykinen hyvinvointi. Liikuntatilat ovat urheiluseurojen ja asukkaiden käytössä. Tekniset palvelut on mukana myös Haapajärven liiketurvallisuustyöryhmässä luoden edellytyksiä kuntalaisten turvalliselle liikkumiselle.

Ympäristöpalvelut

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen ympäristö- ja rakennusvalvonnan tehtävät siirtyivät Haapajärven ja Pyhäjärven kaupungeille 1.10.2023. Haapajärven kaupungin ympäristöpalvelut vastaa 1.10.2023 alkaen ympäristöterveydenhuollon ja rakennusvalvonnan palveluista Haapajärvellä, Kärsämäellä, Pyhäjärvellä ja Reisjärvellä sekä rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun palveluista Haapajärvellä, Kärsämäellä ja Reisjärvellä. Ympäristöpalveluiden päämääränä on kestävä kehitys ja yleisen edun mukainen turvallisen, terveellisen ja viihtyisän asuin-, elin- ja toimintaympäristön sekä hyöty- ja kotieläinten hyvinvoinnin turvaaminen.

Haapajärven Lämpö Oy

Haapajärven Lämpö Oy tuottaa asiakkailleen kaukolämpöä uusiutuvalla energialla ja CO2 vapaasti. Kaukolämpö tuotetaan lähes kokonaan Haapajärven teollisuuslaitoksilta saatavilla polttoaineilla. Tällä hetkellä Haapajärven Lämpö Oy:n tuottama kaukolämpö energia on edullisinta, joka asiakasryhmässä koko maahan verrattuna.

Haapajärven Vesi Oy

Haapajärven Vesi Oy toimittaa asiakkailleen kohtuulliseen hintaan puhdasta talousvettä, jonka laatu varmasti kestää vertailun, vesi tulee omasta lähteestä. Haapajärven Vesi paitsi tuottaa laadukasta vettä kuntalaisille myös hoitaa alueen asukkaiden jätevesien johtamiseen liittyvät asiat ja huolehtii omalta osaltaan, että lähialueen vesistöt säilyvät puhtaina. Haapajärven Vesi Oy on tunnettu toimintavarmuudestaan, palveluhenkisyydestään ja yhteistyökykyisyydestään.

Haapajärven Vuokratalot Oy

Kiinteistö Oy Haapajärven Vuokratalot on 100 % Haapajärven kaupungin omistama vuokrataloyhtiö. Yhtiön kiinteistöt ovat saaneet ARA:n rahoitusta, jonka takia asukasvalinnassa etusijalle asetetaan kiireellisimmässä asunnontarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijat. Yhtiöllä on tällä hetkellä 246 asuntoa. Asuntokantaan kuuluu rivi-, kerros-, luhti- ja pientaloja keskustan alueella sekä Paloperän ja Koivuhaan kaupunginosissa.

Yhtiön asuntokantaan kuuluu kolme erityisryhmäkohdetta:

- Vitikantie 5:n kiinteistö, jonka pääkäyttäjryhmät ovat esteetöntä asumista tarvitsevat sekä ikäihmiset. Kiinteistö peruskorjattiin esteettömäksi vuosina 2012–2014. Yhtiö tarjoaa kiinteistössä tilat ikäihmisten Virikevintti-toimintaan. Toiminta tukee ikäihmisten viihtyvyyttä keskusta-alueen kupeessa. Virikevintti toimii kokonaan vapaaehtoisvoimin, ja toimintaan voi tulla mukaan asuinpaikkaan ja sukupuoleen katsomatta. Toimintaan osallistuakseen ei siis tarvitse olla Haapajärven Vuokratalojen asukas. Virikevintti järjestää erilaisia tapahtumia ja mukavaa, helposti lähestyttävää toimintaa monenlaiseen makuun. Virikevintti on maksuton ja esteetön.
- Kaivokatu 11:n kiinteistö, jonka käyttäjäryhmä on päihde- ja mielenterveyskuntoutujat. Kiinteistö peruskorjattiin esteettömäksi vuonna 2008. Asukkaat Kirsikkaan valitsee hyvinvointialue Pohde.
- Puutalokorttelin Vitikantie 19:n kiinteistö, jonka käyttäjäryhmä on ikääntyneet (yli 55 v) ja samassa pihapiirissa oleva Vitikantie 17:n kiinteistö, joka sopii myös ikääntyneille ja esteetöntä asumista tarvitseville. Kiinteistöt valmistuivat 2024. Yhteistilarakennuksessa (kylätalo) on esteetön yhteisöllinen tila, jossa on monenlaista maksutonta toimintaa, mm. Virikevintin toimintaa. Toimintaan voi tulla mukaan asuinpaikkaan ja sukupuoleen katsomatta. Osallistuakseen ei siis tarvitse olla Haapajärven Vuokratalojen asukas. Asukkaat valitsee asuntohakemusten perusteella Vuokratalot.

Yhtiön henkilökunta pyrkii palvelussaan asiakkaan yksilölliseen kohtaamiseen. Yhtiön tavoitteena on järjestää jokaiselle hakijalle hänen tarpeisiinsa sopivin asumisratkaisu. Yhtiö tekee tiivistä työtä eri toimijoiden kanssa ja ohjaa asiakkaita tarvittaessa yhteistyökumppaneiden palveluiden piiriin.

Haapajärven Yrityspalvelut Oy

Haapajärven Yrityspalvelut Oy:n yhtiöjärjestyksen mukaisena toimialana ja perustehtävänä on Haapajärven elinkeinoelämän ja yritystoiminnan kehittäminen. Lisäksi kaupunki- ja elinkeinostrategiassa yhtiölle on määritelty useita elinvoimaisuuden edistämiseen liittyviä tehtäviä, joilla tuetaan yritystoiminnan toimintaympäristöä. Yhtiöjärjestyksen mukaan kehittämistehtävää toteutetaan muun muassa tarjoamalla yrityksille toimitilapalveluja, osallistumalla erilaisiin kehittämishankkeisiin ja rahoittamalla niitä, sekä tuottamalla muita elinkeinotoimintaa edistäviä palveluja.

Vuoden 2025 aikana yritysneuvonta ja siihen liittyvät kehittämistoimet siirtyivät vaiheittain Nivala–Haapajärven seutukunta NIHAkin vastuulle. Vuodenvaihteen jälkeen Haapajärven Yrityspalvelut Oy:n tehtäväksi jää pääasiassa yritystoimitilojen hallinta ja niihin liittyvät toiminnot.

Järjestöt ja Haapajärven seurakunta

Haapajärvellä toimivat järjestöt edistävät merkittävästi omalla toiminnallaan asukkaiden hyvinvointia. Kaupunki ja järjestöt tekevät yhteistyötä eri tavoin mm. yhteisten tapahtumien järjestämisessä. Kaupunki myöntää järjestöille vuosittain kulttuuri-, nuoriso- ja liikunta-avutuksia sekä pyrkii tukemaan järjestöjen toimintaa tarjoamalla ilmaisia kokoontumistiloja. Urheiluseurojen aktiivinen ja laaja-alainen toiminta edistää kaikkien ikäryhmien hyvinvointia monin eri tavoin. Kyläyhdistykset tekevät erittäin merkittävää työtä kaikkien kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Kaupungin ja kyläyhdistysten yhteistyössä on toteutettu useita hankkeita esim. retkeilyreitistöjen ja esteettömien luonto- ja retkikohteiden rakentamisessa.

Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry tuottaa etsivän nuorisotyön palveluita ja nuorten työpajapalveluita 15–29-vuotiaille nuorille. Nuorten työpajatoiminnan tarkoituksena on tukea nuorta toteuttamaan yksilölliset suunnitelmansa, edistää nuorten työllisyyttä ja helpottaa opiskeluun hakeutumista. Nuorten Työpaja pyörittää ruokapankkia, jonka asiakkaina ovat haapajärviset vähävaraiset kotitaloudet. Ruokapankin yhteistyökumppaneita ovat kaupat ja liikennemyymälä. Lisäksi yhteistyökumppanina on Haapajärven seurakunta. Etsivän nuorisotyön pyrkimyksenä on tavoittaa 15–29-vuotiaat nuoret, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella tai vaarassa jäädä niiden ulkopuolelle. Erityisen huomion kohteena ovat peruskoulun jälkeen ilman jatko-opiskelupaikkaa olevat sekä peruskoulun jälkeiset opinnot keskeyttäneet nuoret. Etsivä nuorisotyö on luottamuksellista ja vapaaehtoista, ja se toteutetaan aina yhteistyössä nuoren kanssa.

Jokilaaksojen Ohjaamo toimii nuorisotalo Stollessa. Ohjaamo on palvelupiste, joka tarjoaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta alle 29-vuotiaille. Ohjaamojen palvelut ovat maksuttomia ja niitä löytyy 50 paikkakunnalta Jokilaaksojen Ohjaamosta saa henkilökohtaista ohjausta ja hyödyllistä tietoa. Tarjolla on muun muassa apua ja ohjausta TE-toimiston, sosiaalitoimen, Kelan tai vaikkapa nuorten työpajan tai etsivän nuorisotyön palveluihin.

Haapajärven Vanhainkotiyhdistys ry:llä on käynnissä mittavat muutostyöt 50 asunnon remontoinnissa esteettömäksi. Vanhainkotiyhdistys ja Haapajärven Vuokratalot Oy ovat lisänneet esteettömien vuokra-asuntojen määrää Haapajärvellä. Ikääntyvien asumisen kehittäminen Haapajärvellä -hankkeen myötä vuosina 2023–2024 on peruskorjausten ja uudisrakentamisen kautta asuntokannasta 10 % eli yli 70 asuntoa esteettämiä asuntoja.

Haapajärven seurakunnan strategian suuntaviivat vuoteen 2025 ovat myös linjauksessa kaupungin hyvinvointistrategian kanssa. Teemana ja tavoitteena on "Ovet auki kohtaamiseen". Pidämme yllä toivoa, kuljemme ihmisten kanssa ja puhumme rohkeasti pääsanomaamme. Näillä linjauksilla keskitytään olennaiseen, eli ihmisten kohtaamiseen mitä erilaisimmissa ikävaiheissa ja elämäntilanteissa. Yhteistyö on vahvaa kaupungin varhaiskasvatuksen, koulutoimen, sosiaalitoimen, nuoriso- ym. palveluiden kanssa. Saamme yhdessä edistää haapajärvisten henkistä, fyysistä ja hengellistä hyvinvointia. Haapajärven seurakunta järjestää yksin tai yhteistyötahojen kanssa runsaasti konserttitoimintaa. Haapajärven seurakunta tekee yhteistyötä esim. koulujen, päivähoidon, perheiden ja ikääntyneiden kanssa työskentelevien kanssa. Lapsiperheiden hyvinvointiin on satsattu, haastavissa elämäntilanteissa tai taloudellisessa hädässä eläviä on kohdattu lähimmäisenrakkaudella.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen ja tuottaminen on siirtynyt 1.1.2023 alkaen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Yhteistyötä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehdään Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteen kanssa.

3 HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA -SUUNNITELMAT

Laajan hyvinvointikertomuksen lisäksi kaupungin hyvinvoinnin ja edistämisen toimintaa ohjaavat muun muassa seuraavat suunnitelmat ja ohjeet:

- [Haapajärven varhaiskasvatussuunnitelma](#)
- [Haapajärven kaupungin sivistyspalvelujen opiskeluhoitosuunnitelma](#)
- [Haapajärven perusopetuksen laatu 2021–2023](#)
- [Harrastamisen Suomen malli](#)
- [Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2024–2025](#)
- [Kulttuurikasvatussuunnitelma](#)
- [Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025](#)
- [Jokilatvan Opisto opetussuunnitelma 2023–2024](#)
- [Pohjois-Pohjanmaan Hyvinvointialueen strategia 2024–2025](#)
- Lastensuojeluohjelma
- Terveysten edistämishjelma
- Työsuojejun toimintaohjelma
- Henkilöstöohjelma
- Kaupunki-, konserni- ja elinkeinostrategia 2021–2025
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje
- Hankintaohjeet
- Tietoturvapoliitiikka
- Maapoliittinen ohjelma
- Haapajärven seurakunnan strategia "Ovet auki kohtaamiseen- suuntaviivoja vuoteen 2025"

4 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN

Hyvinvointisuunnitelman painopistealueita ovat liikunta ja elintavat, osallisuus, sosiaalinen hyvinvointi ja kulttuurihyvinvointi. Alle olevaan taulukkoon on koottu kunkin painopistealueen tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutaho sekä toteutuminen vuosina 2021–2025.

Liikunta ja elintavat

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
Olemassa olevat sisäliikuntatilat mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön.	Koulujen liikuntatilojen kartoitus. Tilojen markkinointi ja tehokas käyttö. Liikuntapalvelut	2025: Monitoimitalon sali ja kyläkoulujen salivuorot ovat varattavissa vakiovuorojen ulkopuolella. Kyläkoulujen salien vuokrausmahdollisuutta on mainostettu, samoin monitoimitalon salin vapaita vuoroja on tarjottu vuokrattavaksi silloin kun niitä on vapautunut. Markkinointi on hoidettu liikuntapalvelujen kotisivun ja somemarkkinoinnin kautta. Lisäksi kesällä 2025 käyttöön otetun K.J. Ståhlbergin koulun liikuntasali täydentää Haapajärven liikuntasalitarjontaa. Liikuntasalien lisäksi uimahallin alakerran liikuntatila on käytössä muutamilla JLO:n kursseilla, jotka soveltuvat tilaan sisällön ja ryhmän koon perusteella. Tilan käyttö on melko vähäistä sen pienen koon vuoksi. 2024: Kyläkoulujen salien vuokrausmahdollisuutta on mainostettu, samoin monitoimitalon salin vapaita vuoroja on tarjottu vuokrattavaksi silloin kun niitä on vapautunut. Liikettä kaikille -hankkeen järjestämät ”tutustumisvuorot” eri liikuntatiloihin. 2023: Kyläkoulujen liikuntatilat on kuvattu ja niistä on laadittu mainokset kaupungin tiedotuskanaviin. Koulujen liikuntatiloja on mahdollista varata/vuokrata yksityiseen käyttöön ottamalla suoraan yhteys koulun johtajaan. 2022: Koulujen liikuntatiloja on mahdollista varata/vuokrata yksityiseen käyttöön ottamalla suoraan yhteys koulun johtajaan. 2021: Koulujen saleihin tutustuttu ja niistä mainostettu.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
Liikkumattomuuden vähentäminen	Tiitonrannan kevyen liikenteen väylän rakentaminen ja muut hankkeet. Tekniset palvelut, kyläyhdistykset ja ELY-keskus	2025: Koivuhaan alueen kehittämistä jatkettu mm. rakentamalla Tujuojan ylittävä silta, jolla saatiin aluetta ympäröivä kävelyreitti valmiiksi. KJS:n koulun valmistuttua liikuntasali ja pihalle sijoitetut liikuntavälineet saatiin käyttöön. KJS:n monitoimikentän rakentaminen aloitettiin. Päätettiin kokeilla hiihtoladun ja retkiluisteluradan tekemistä Ronkaalaan talvikaudella 2025–2026. Retkeilevä Haapajärvi -jatkohanke jatkui. Hankkeella rakennetaan uusia ja edelleen kehitetään olemassa olevia reittejä, sekä rakennetaan reiteille taukopaikkoja. Rakennettiin yhteinen KJS:n, yläasteen ja monitoimitalon parkkipaikka, jolla lisätään paitsi liikenneturvallisuutta, myös parannetaan tilojen saavutettavuutta. Suunnittelussa ja rakentamisessa huomioitiin myös kevytliikenne esim. rakentamalla uusi kevyenliikenteen yhteys Mussulantieltä parkkialueen läpi ko. rakennuksille. Rakennettiin uusi kevyenliikenteenväylä välille Karjakuja-Terveyskeskus. Autiorannan siltaprojektia yritetty edistää. Kevyenliikenteen valaistuksen uusiminen välillä Kirkkokatu-Ståhlberginkatu. Oksavan jääkiekkokaukalon valojen kunnostus. 2024: Tiitonrannan kevyenliikenteenväylä on edelleen valmisteluvaiheessa. Puistokadun valaistuksella parannettu liikkumisen edellytyksiä. Uusi KJS. Koivuhaan ”Koirapolku” ja uusi silta. 2023: Teknisissä palveluissa on toteutettu useita kuntalaisten viihtyvyyttä ja liikenneturvallisuutta parantavia hankkeita. Uuden K.J. Ståhlbergin koulun rakentaminen on aloitettu, terveystakeskuksen laajennus on valmistunut syksyllä, monitoimitalolle on tehty peruskorjauksia, katujen ja urheilualueiden valaistusta on rakennettu ja uusittu sekä uusien lähiliikuntapaikkojen suunnittelua ja rakentamista on aloitettu. Tiitonrannan kevyenliikenteenväylä on edelleen valmisteluvaiheessa. Retkeilevä Haapajärvi kehittämis- ja investointihanke on kylien yhteinen hanke, jolla on kehitetty ja rakennettu Haapajärven alueen kylille ulkoilureittejä ja luontokohteita.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
		Luontoliikkumista on edelleen kehitetty retkeilyreitistöjen markkinoimisella yhteistyössä kyläyhdistysten kanssa. Hankkeelle on haettu jatkohanketta loppuvuodesta 2023. Liikkumattomuuden esteitä on pyritty poistamaan opasteilla sekä liikuntapaikkojen ja retkeilyreittien esittelyllä tapahtumissa, kotisivuilla ja Visit Haapajärvi -sivustolla. 2022: Suunnittelu on käynnissä 2021: Tiitonrannan kevyenliikenteenväylä on suunnitteluvaiheessa. Koivuhaan pallokentän rakentaminen meneillään. Koivuhaan asuinalueen kehittäminen aloitettiin kuivatusojien kaivamisella ja maisemanhoitosopimuksella. Vitikanpuiston suunnittelu. Vitikanpuiston kevyenliikenteenväylän rakentaminen ja valaistus. Rotarypuiston kevyenliikenteenväylän peruskorjaus valmistui. Tenniskenttien pinnoitus valmistui. Parkkilan rantapolun rakentaminen yhteistyössä kyläyhdistyksen kanssa. Venlankadun kevyenliikenteenväylän rakentaminen aloitettiin. Valtakadun kevyenliikenteenväylän rakentaminen välillä liikenneympyrä - Haarapuhdon risteys valmistui. Retkeilevä Haapajärvi-hanke päättyi ja retkeilyreitistö valmistui.
	Liikuntakampanjoiden järjestäminen Liikuntapalvelut	2025: Varhaiskasvatuksen perheille järjestettiin yhteinen tapahtuma urheilukentällä 5.6.2025. Teemana oli Sirkus ja illan aikana perheet saivat yhdessä osallistua monipuoliseen liikunnalliseen yhdessä tekemiseen. Liikuntakampanjoita on järjestetty ympäri vuoden ja liikuntapalvelut ovat olleet osana Haapajärvellä järjestettyjä tapahtumia. Syksyllä sivistyslautakunta päätti alentaa seniorikortin ikärajaa 65 vuoteen ja uimahallin käyttö muutettiin 80 vuotta täyttäneiden osalta maksuttomaksi. Lisäksi kaikille 16 vuotta täyttäneille kuntalaisille tarjotaan vuoden 2026 alusta ilmainen tutustumiskerta uimahalliin.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
		Kaupungin henkilöstöä pyritään aktivoimaan ilmaisilla kuntosalivuoroilla. Järjestöt ovat järjestäneet useita eri kampanjoita liikkumisen tukemiseksi. 2024: Liikkumattomuuden ongelmaan on pyritty vastaamaan järjestämällä erilaisia liikuntakampanjoita (pyöräily, lenkkeily, hiihto, uinti). Lisäksi hankkeiden avulla on järjestetty tapahtumia ja ilmaisia vuoroja sisäliikuntatiloihin. Uimahallin Seniorikortilla yli 70-vuotiaat saavat edullisia uintikertoja. Liikettä kaikille -hankkeen tiimoilta järjestettiin mm. ”Kaupunginjohtajan kävelylenkkejä” ja muita liikkumista tukevia tapahtumia kaikenikäisille. Kaupungin henkilöstöä pyritään aktivoimaan ilmaisilla kuntosalivuoroilla. Järjestöt ovat järjestäneet useita eri kampanjoita liikkumisen tukemiseksi. 2023: Postilaatikkokuntoilukampanja, postilaatikkohiihtokampanja, Kevätkauhonnat 2.0 ja pyöräilyn kilometrikisa. Hiihto-, syys- ja joululomilla järjestetty koululaisille ilmaista toimintaa. Peruskoulun oppilaille tarjotaan ilmaisia uintivuoroja 2 kertaa/lukuvuosi. Uimahallin Seniorikortilla yli 70-vuotiaat saavat edullisia uintikertoja. Kaupungin henkilöstöä pyritään aktivoimaan ilmaisilla kuntosalivuoroilla ja SmartumPlus-edulla. 2022: Vuonna 2022 järjestettiin postilaatikkohiihtokampanja sekä postilaatikkokuntoilukampanja. Hiihto-, syys- ja joululomalla järjestetään koululaisille ilmaista toimintaa. 2021: Liikuntapalvelut järjestivät vuonna 2021 postilaatikkopyöräilykampanjan ja kävelykilometrikisakampanjan.
	Lisätä koulujen ja urheiluseurojen sekä järjestöjen välistä yhteistyötä	2025: Haapajärven yläaste järjesti ensimmäisen urheileiriviikon aktiivisesti urheileville oppilailleen yhdessä seurojen ja kaupungin muiden toimijoiden kanssa. Leirille osallistui yli 50

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
	Perusopetus	nuorta, ja seuraavat kaksi leiriä järjestetään kevätlukukaudella. Mukana ovat jalkapallo, pesäpallo ja jääkiekko ja toiminnassa tehdään vahvaa lajien välistä yhteistyötä. Oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointiin ja liikuntaan liittyvät tapahtumat, mm. kilpailut ja turnaukset eri vuodenaikoina, UNICEF-kävely, oppitunnit koulun alueen ulkopuolella, vierailut, liikuntatuokiot oppitunneilla, urheiluseurojen toiminnan ja lajien esittelypäivä ja vierailut kouluilla, hankkeella palkattu koulunuorisotyöntekijä aktivoimassa välituntitoimintaa, oppilas- ja opiskelijakunnan hallituksen ja opiskelijajatiimien järjestämät tapahtumat. Harrastamisen Suomen malli on jatkunut vuonna 2025 Haapajärven kaikilla peruskouluilla. Hankkeen puitteissa on järjestetty oppilaiden toiveiden mukaisia kerhoja koulupäivien jälkeen. Toteutuksessa on tehty yhteistyötä järjestöjen ja seurojen kanssa. Yhteistyötä urheiluseurojen ja järjestöjen kanssa on tehty myös Eräleirin ja liikuntaharrastusten esittelypäivän järjestämisessä. Kaikille seuroille ja järjestöille yhteiset järjestöillat pidettiin keväällä ja syksyllä 2025. Järjestöyhteistyöasiakirjaa työstettiin yhteistyössä järjestöjen edustajien kanssa. Järjestöjä osallistettiin myös kaupungin strategiatyöhön ja järjestöjen tärkeäksi kokemat asia tuotiin kaupungin johdon tietoon. 2024: Koulupäivien aikaiset hyvinvointiin ja liikuntaan liittyvät tapahtumat, mm. kilpailut ja turnaukset eri vuodenaikoina, UNICEF-kävely, oppitunnit koulun alueen ulkopuolella, vierailut, liikuntatuokiot oppitunneilla, urheiluseurojen toiminnan ja lajien esittelypäivä ja vierailut kouluilla, hankkeella palkattu koulunuorisotyöntekijä aktivoimassa välituntitoimintaa, oppilas- ja opiskelijakunnan hallituksen ja opiskelijajatiimien järjestämät tapahtumat. Harrastamisen Suomen malli on jatkunut vuonna 2024 Haapajärven kaikilla peruskouluilla. Hankkeen puitteissa on järjestetty oppilaiden toiveiden mukaisia kerhoja koulupäivien jälkeen. Toteutuksessa on tehty yhteistyötä järjestöjen ja seurojen kanssa. Yhteistyötä urheiluseurojen ja järjestöjen kanssa on tehty myös Eräleirin ja liikuntaharrastusten esittelypäivän järjestämisessä.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
		Kaikille seuroille ja järjestöille yhteiset järjestöillat pidettiin keväällä ja syksyllä 2024. Syksyllä aloitettiin työ Järjestöyhteistyöasiakirjan luomiseksi. 2023: Harrastamisen Suomen malli on jatkunut vuonna 2023 Haapajärven kaikilla peruskouluilla. Toteutuksessa on tehty yhteistyötä järjestöjen ja seurojen kanssa. Yhteistyötä urheiluseurojen ja järjestöjen kanssa on tehty myös Eräleirin, liikuntaharrastusten esittelypäivän ja hyväntekeväisyyspesisottelun järjestämisessä. Kaikille seuroille ja järjestöille yhteinen Järjestöilta pidettiin 28.11.23. 2022: Harrastamisen Suomen malli on laajentunut lukuvuonna 2022–2023 koskemaan kaikkia Haapajärven peruskouluja. Tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. 2021: Aloitettu vuonna 2021 kyläkouluilla (4 kpl) harrastamisen Suomen mallin avulla. Tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Opetus- ja kulttuuriministeriön avustushaku kunnille Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen toimintaan lukuvuonna 2022–2023 on avattu helmikuun puolessa välissä. Avustuksiin on varattu 14,5 miljoonaa euroa.
	Liikuntaneuvonnan lisääminen. Hyvinvointineuvola-kokeilu. Hankerahoitusta liikuntaneuvojan palkkaukseen. Liikuntapalvelut, terveysterveyst	2025: Liikuntaneuvoja (Jokilatvan Opisto) tekee työtä 20 % työajalla. Syyskaudella jätettiin Aluehallintoviraston liikuntaneuvoja -hanketta nimellä Hyvinvointia ja liikettä haapajärvisille. Myönteinen rahoituspäätös vuodelle 2026 saatiin 27.1.2026. 2024: Liikuntaneuvontaa on ensin kokeiltu ja kartoitettu hankkeen avulla, ja sitten aloitettu marraskuussa 2024 pysyvä palveluna siten, että Jokilatvan Opiston liikuntaryhmien ohjaaja käyttää liikuntaneuvontaan 10 % työajastaan. 2023: Liikkeellä hyvää -hankkeen liikuntaneuvojan toimesta kartoitettiin ikäihmisten ja vähän liikkuvien aikuisten ihmisten liikunnallisen elämäntavan tukemista ja edistämistä, toteutettiin terveyttä edistäviä kaikille avoimia yleisöluentoja sekä etsittiin rajapintoja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen elintapaneuvonnan kanssa. Hankkeessa järjestettiin liikuntaneuvontaa ja

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
		erilaisia liikuntaryhmiä sekä keskustassa että kylillä. Lisäksi kaupungin kotisivuille koottiin lista linkeistä valmiisiin jumppa- ja liikuntaohjeisiin. Ronkaalaan ja Tiitonrannalle on tehty kuvalliset ja kirjalliset esimerkit kuntoportaissa tehtävistä liikkeistä. Luontoliikuntaa on edistetty järjestämällä yhteisretkiä luontokohteisiin. Moniammatillista yhteistyötä neuvolan ja sosiaalipalveluiden kanssa on tehty aktiivisesti vuonna 2023. Yhteisövaikuttavuuden toimintamallia perhekeskuspalveluissa on kehitetty ja jalkautettu käytäntöön. Kyseessä on sote-palveluiden osalta pitkälle sama malli kuin hyvinvointineuvola. 2022: Hyvää liikkeellä -hanke haku kesken (liikuntaneuvonta ja elintapaohjaus) Neuvolan kanssa on sovittu hyvinvointineuvolayhteistyöstä. Neuvolasta voidaan tehdä perheelle ohjaus liikuntaneuvontaan liikuntakoordinaattorin "vastaanotolle". Perhe voi halutessaan siis saada liikuntaneuvontaa. Toistaiseksi ohjauksia ei ole vielä tullut, toiminta on vielä lähtökuopissaan. 2021: Suunnitteluvaiheessa.
	Koulujen kerhotoiminnan lisääminen. Perusopetus	2025: Lasten parlamentin ja nuorisovaltuuston toiminta on aktiivista. Lasten parlamentti ja nuorisovaltuusto ovat voineet vaikuttaa mielipiteillään kaupungin strategiatyöhön. Harrastamisen Suomen malli on jatkunut Haapajärven kaikilla peruskouluilla. Lisäksi on Koulujen kerhotyö -hanke. Kerhoja järjestetään oppilaiden toiveiden mukaisesti, kyselyt ja itsearviointi on säännöllistä. 2024: Lasten parlamentin ja nuorisovaltuuston toiminta on aktiivista. Harrastamisen Suomen malli on jatkunut Haapajärven kaikilla peruskouluilla. 2023: Harrastamisen Suomen malli toimii kaikissa Haapajärven peruskouluissa. Liikunnallisten kerhojen lisäksi on järjestetty mm. luovan kirjoittamisen kerhoja, lautapelikerhoja, moottorikerhoja ja eläinkerhoja. Kerhotoimintaa on vahvistettu myös OKM:n avustuksen turvin.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
		2022: Harrastamisen Suomen malli on laajentunut kaikkiin Haapajärven peruskouluihin. Varsinaisten kerhotoimintojen sijasta on nämä pystytty korvaamaan pitkälti Harrastamisen Suomen mallilla ja OKM:n rahoilla. Niitä on saatu Haapajärven yläasteen osalta myös huomattavasti monipuolistettua. 2021: Koulujen kerhotoiminta on jatkunut vuoden 2021 aikana peruskouluissa, tosin vähenevän valtiontuen avulla. Kyläkouluilla on aloitettu Suomen harrastamisen malli- hankkeen avulla liikuttaminen. Tämä laajenee 2022 KJS:n sekä yläkoulun puolelle.

Osallisuus

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
Järjestöjen toiminnan aktivointi mm. yksinäisyyden vähentämisessä.	Selänteen seniorimessut Selänteen vanhuspalvelut	2025: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2024: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2023: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2022: Seniorimessut järjestettiin monitoimitalossa. Kirjasto ja kulttuuripalvelut osallistuivat seniorimessuille. 2021: Siirtyivät vuodella eteenpäin koronatilanteen vuoksi.
	Järjestöjen yhteystiedot ja toiminnan kuvaus näkyväksi ja ajantasaiseksi. Järjestöyhdyshenkilö ja järjestöt	2025: Järjestöjen tietoja on päivitetty Lasten ja nuorten harrasteoppaaseen. Järjestöille on markkinoitu ja opastettu Lähellä.fi -palvelun käyttöönottoa. Järjestöyhteistyöasiakirja on koottu yhteistyössä järjestöjen edustajien kanssa. Järjestöt ovat aktiivisesti järjestäneet toimintaa ja tapahtumia sekä jäsenilleen että kaikille kuntalaisille. Vanhus- ja vammaisneuvosto on järjestänyt kaikille avoimia tapahtumia, joiden kautta osallistumisen kynnystä on pyritty madaltamaan.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		Järjestöjen tiedottamisen tukena on kaupungin kotisivuille olevat Järjestökalenteri ja Tapahtumakalenteri. Haapajärvi-Seura on avannut uuden Minun Haapajärvi - paikalliskanavan, johon yhdistykset, urheiluseurat ja muut yleishyödylliset yhteisöt voivat laittaa omia tapahtuma- ja muita ilmoituksia. Paikalliskanava toimii Pop-Up-Possibilities alustalla ja se on helppokäyttöinen yhteisöllinen mahdollisuus paikalliseen ja alueelliseen viestintään. Minun Haapajärvi - paikalliskanava on nähtävillä keskustan alueella olevissa infonäytöissä, HAA APP - mobiilisovelluksessa sekä näillä kotisivuilla. Yksinäisyyden vähentämisessä yksi merkittävä tapahtuma on Seurakuntakodilla kerran kuussa järjestettävä Syödään yhdessä tapahtuma. Kyseessä on matalan kynnyksen ruokailu eikä osallistuminen ole ollut kenelläkään rahasta kiinni (vapaaehtoinen ruokailumaksu). 2024: Järjestöjen tietoja on päivitetty kaupungin kotisivuille ja Lasten ja nuorten harrasteoppaaseen. Järjestöille on markkinoitu ja opastettu Lähellä.fi -palvelun käyttöönottoa. Sotealan järjestöjen toimintoja on koottu yhteiseen esitteeseen, jota on jaettu useissa eri yleisötilaisuuksissa. Järjestöille on järjestetty mahdollisuus tulla esittelemään toimintaansa TorstaiTorille ja Monarin messuille. Yhteistyö Järjestöyhteistyöasiakirjan laatimiseksi on käynnistetty. Yksinäisyyden vähentämisessä yksi merkittävä tapahtuma on Seurakuntakodilla kerran kuussa järjestettävä Syödään yhdessä tapahtuma. Kyseessä on matalan kynnyksen ruokailu eikä osallistuminen ole ollut kenelläkään rahasta kiinni (vapaaehtoinen ruokailumaksu). Järjestöt ovat aktiivisesti järjestäneet toimintaa ja tapahtumia sekä jäsenilleen että kaikille kuntalaisille. Kaupungin kotisivuilla otettu keväällä käyttöön Järjestökalenteri, jossa järjestöt voivat ilmoittaa omista jäsenilleen suunnatuista tapahtumista. Järjestöjen kaikille avoimia tapahtumia voi mainostaa kaupungin kotisivuilla olevassa Tapahtumakalenterissa.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		2023: Järjestöjen tietoja on päivitetty. Järjestöille on markkinoitu ja opastettu Lähellä.fi -palvelun käyttöönottoa. 2022: Kaupungin nettisivujen yhteystietoja päivitetään, kun järjestöt ilmoittavat tiedot. Järjestöjen tulisi ilmoittaa tietonsa myös lahella.fi -palveluun.
	Kaupungin järjestämät järjestöjen kevät- tai syyskahvit. Hallintopalvelut, järjestöyhdyshenkilö ja hyvinvointikoordinaattori	2025: Kaupungin ja järjestöjen yhteiset Järjestöillat järjestettiin keväällä ja syksyllä. 2024: Kaupungin ja järjestöjen yhteiset Järjestöillat järjestettiin keväällä ja syksyllä. 2023: Kaupungin ja järjestöjen yhteinen Järjestöilta järjestettiin 28.11.2023 valtuustosalissa. Järjestöjä on lähestytty ja kehoitettu rekisteröitymään ja kertomaan toiminnastaan lahella.fi-palveluun. Samalla on kerrottu järjestöyhdyshenkilön vaihtumisesta ja yhteistyön aktivoimisesta. Järjestöjen yhteystietoja on päivitetty. Lahella.fi- palvelua on esitelty Järjestöillassa. Vanhus- ja vammaisneuvosto on järjestänyt kaikille avoimia tapahtumia, joiden kautta osallistumisen kynnystä on pyritty madaltamaan. 2023 valmistuneeseen Lasten ja nuorten harrasteoppaaseen on koottu myös urheiluseurojen ja järjestöjen toiminnan kuvauksia ja yhteystietoja. 2022: Järjestöjen syyskahvit pidettiin 24.11.2022 lukion kansankynttiläsalissa. 2021: Ei voitu järjestää vuonna 2021 koronapandemian vuoksi.
Asukkaiden uudet vaikutusmahdollisuudet kaupungin toimintaan	Strategian laadinnan asukaskysely kehittämiskohteista. Hallintopalvelut	2025: Kerätty ikäryhmäkohtaista hyvinvointitietoa yhteistyössä mm. nuorisovaltuuston ja vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa. Kaupungin uuden strategian valmistelutyössä järjestetty kuntalaiskysely. Kaupunki kuuntelee -tapahtuma. 2024: Hyvinvoiva Haapajärvi -kyselyä toteutettiin kolmessa eri yleisötapahtumassa kesän ja syksyn aikana. Kyselyn tulokset on viety tiedoksi johtoryhmälle. Syksyllä osallistuttiin Pohteen

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		järjestämiin yli 18-vuotiaille suunnattuun Minun arkeni ja elämäni -kyselyyn sekä lapsille ja nuorille suunnattuun Zekki Pro -kyselyyn. 2023: Hyvinvoiva Haapajärvi -kyselyä toteutettiin kolmessa eri yleisötapahtumassa kesän ja syksyn aikana. Kyselyn tulokset on viety tiedoksi johtoryhmälle. 2022: Strategia hyväksytty valtuustossa kesäkuussa 2022. 2021: Asiakaskysely on toteutettu syksyllä 2021. Maakunnallinen hyvinvointikysely, minun arkeni ja elämäni, toteutettiin keväällä 2021.
	Asukasfoorumi torilla kerran vuodessa yhdessä valtuutettujen ja viranhaltijoiden kanssa. Hallintopalvelut ja luottamushenkilöt	2025: Asukasfoorumi järjestettiin torilla 21.8.2025. 2024: Asukasfoorumi järjestettiin torilla 15.8.2024. 2023: Asukasfoorumi järjestettiin torilla 8.6.2023. 2022: Päätettiin, että Asukasfoorumi toteutetaan 8.6.2023 torilla.
	Koivuhaan alueen kehittämisen asukaskysely.	2025: Kyselyn mukaisia toimenpiteitä on toteutettu. 2024: Kyselyn mukaisia toimenpiteitä on toteutettu. 2023: Kyselyn mukaisia toimenpiteitä on toteutettu. 2022: Kyselyn mukaisia toimenpiteitä valmistellaan ja toteutetaan. 2021: Asukaskysely valmistui kesällä 2021.
Nuorten harrastustoiminnan kehittäminen	Nuorten harrastemessujen järjestäminen.	2025: Harrastusten esittelypäivä pidettiin jälleen Ronkaalassa toukokuussa. Esittelijöiden määrä lisääntyy vuosi vuodelta. Harrastustoimintaa esittelivät paikalliset urheiluseurat ja muut harrastustoimijat. 2024: Harrastusten esittelypäivä pidettiin Ronkaalassa toukokuussa. Harrastuksia oli esittelemässä paikallisia urheiluseuroja ja muita toimijoita.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
	Nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, Jokilatvan opisto, kulttuuripalvelut, seurakunta ja järjestöt	2023: Harrastusten esittelypäivä pidettiin Ronkaalassa toukokuussa. Tapahtumaan osallistui noin 700 lasta. Harrastuksia oli esittelemässä paikallisia urheiluseuroja ja muita toimijoita. 2022: Syksyllä 2022 järjestettiin Ronkaalan alueella liikuntaharrastusten esittelytapahtuma yhteistyössä paikallisten urheiluseurojen ja koulujen kanssa. Tapahtumassa paikalliset urheiluseurat esittelivät omaa toimintaansa ja harrastusmahdollisuuksia matalalla kynnyksellä. Tapahtuma sai innostuksensa ”Harrastamisen Suomen mallin” ajatuksesta, että kaikilla lapsilla olisi jokin harrastus. Koulujen kautta meni viestiä tapahtumasta jokaiseen perheeseen.
	Kerhotoiminnan vahvistaminen.	2025: Harrastamisen Suomen mallin ja koulujen kerhotyö -hankkeen kautta on lisätty peruskoulujen kerhotoimintaa. Kerhotoimintaa järjestävät monipuolisesti myös seurakunta, 4H-yhdistys, MLL ja kyläyhdistykset. 2024: Harrastamisen Suomen mallin kautta on lisätty peruskoulujen kerhotoimintaa. Kerhotoimintaa järjestävät monipuolisesti myös seurakunta, 4H-yhdistys, MLL ja kyläyhdistykset. 2023: Harrastamisen Suomen mallin kautta on lisätty peruskoulujen kerhotoimintaa. Kerhotoimintaa järjestävät monipuolisesti myös seurakunta, 4H-yhdistys, MLL ja kyläyhdistykset. 2022: Ilmaista kerhotoimintaa on tarjottu eskari- ja kouluikäisille laadukkaasti seurakunnan työntekijöiden ja koulutettujen kerhonohjaajien voimin. Monen lapsen yksinäisyyttä on pystytty lievittämään myös henkilökohtaisten keskustelujen kautta 2021: Seurakunta on saanut iloa monesta uudesta erilaisesta kerhosta, jossa kävijät ovat iältään 5–13 v. Kerhonohjaajat ja työntekijät ovat sitoutuneet kohtaamaan lapsia ja nuoria erilaisten toimintamuotojen äärellä ja siinä ohessa kuulemaan monta iloa ja monta murhetta.
Aktivoituminen ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnista	Tukihenkilö, matalan kynnyksen palvelupisteet ikäihmisille sekä	2025: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2024: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
	hyvinvointi- ja kulttuurireseptit PPKY Selänne Pohde 1.1.2023 alkaen	2023: Perheneuvolan chat-palvelu oli kokeilussa vuonna 2022 ja käyttö oli erittäin vähäistä. Tämän vuoksi vuodelle 2023 sitä ei jatkettu, päätös tehtiin Ppky Selänteen aikana. Vuoden 2023 aikana on selkeytetty perheneuvolan toiminta selkeästi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin sekä kasvatus- ja perheneuvontaan. Hyvinvointialueella on kehitetty koko aluetta koskeva matalan kynnyksen apu ja tukipalvelu ja käytössä on myös digitaaliset palvelut. Toiminta on saanut hyvän vastaanoton ja käyttö on ollut aktiivista. 2022: Matalan kynnyksen palvelupiste tiistaisin kirjaston aulassa. Perheneuvolan chat-palvelu oli kokeilussa vuonna 2022 ja käyttö oli erittäin vähäistä. 2021: Matalan kynnyksen palvelupiste tiistaisin kirjaston aulassa.
Digivalmiuksien kehittäminen	Kansalaisopiston tietotekniikkakurssit ja opetuslinikka Jokilatvan opisto	2025: Digituki on ohjattu kirjaston kautta. Haapajärven kirjasto antaa digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä. 2024: Tietotekniikkaopetusta ei ole opistolla ollut erikseen. Digituki on ohjattu kirjaston kautta. 2023: Jokilatvan opisto järjesti keväällä 2023 Tietotekniikan-opetusklinikan, jossa annettiin tieto- ja viestintätekniikan yksilöopetusta oman älylaitteen käyttöön. 2022: Jokilatvan opisto järjesti keväällä ja syksyllä 2022 Tietotekniikan -opetusklinikan, jossa annettiin 3 x 45 min opetuskokonaisuutta yksilöopetusta oman tietotekniikkalaitteen käyttöön. Kurssi räätälöitiin oppilaan tarpeiden mukaan. 2021: Jokilatvan opisto järjesti keväällä ja syksyllä 2021 Tietotekniikan -opetusklinikan, jossa annettiin yksilöopetusta oman tietotekniikkalaitteen käyttöön.
	Digitukipisteen ylläpito ja digipisteestä tiedottaminen lehdissä ja tapahtumissa.	2025: Kirjasto antaa digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä. Digituesta tiedotetaan kaupungin nettisivuilla ja kirjastossa sekä käydään esittelemässä palvelua järjestöjen tapaamisissa.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
	Kirjasto	Nuorisotalo Stollessa Jokilaaksojen Ohjaamo, joka palvelee esimerkiksi KELA:n ja TE-palvelujen digiasioden hoitamisessa kaikenikäisiä asiakkaita arkisin klo 9–15. 2024: Kirjasto antaa digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä. Digituesta tiedotetaan kaupungin nettisivuilla ja kirjastossa sekä käydään esittelemässä palvelua järjestöjen tapaamisissa. Nuorisotalo Stollessa Jokilaaksojen Ohjaamo, joka palvelee esimerkiksi KELA:n ja TE-palvelujen digiasioden hoitamisessa kaikenikäisiä asiakkaita arkisin klo 9–15. 2023: Kirjasto antaa digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä. Digituesta tiedotetaan kaupungin nettisivuilla ja kirjastossa sekä käydään esittelemässä palvelua järjestöjen tapaamisissa. Nuorisotalo Stollessa Jokilaaksojen Ohjaamo, joka palvelee esimerkiksi KELA:n ja TE-palveluiden digiasioden hoitamisessa kaikenikäisiä asiakkaita arkisin klo 9–15. 2022: Kirjasto antaa digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä. Digituesta tiedotetaan kaupungin nettisivuilla ja kirjastossa sekä käydään esittelemässä palvelua järjestöjen tapaamisissa. 2021: Kirjasto antaa digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä. Digituesta tiedotetaan kaupungin nettisivuilla ja kirjastossa sekä käydään esittelemässä palvelua järjestöjen tapaamisissa.
	Sote-digiosaamisen kehittäminen. Lisätty vuodelle 2023.	2025: Ei toimia. 2024: Haapajärven Eläkeläiset ry yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa järjesti Pohteen järjestöavustuksen tukemana kaikille ilmaista koulutusta sote-digiosaamisen

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		tukemiseksi. Hankkeessa toteutettiin käytännön tasolla tapahtuvaa ohjausta ja opastamista digitaalisten sotepalvelujen käyttöön asukkaiden omilla laitteilla. 2023: Haapajärven Eläkeläiset ry yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa järjesti Pohteen järjestöavustuksen tukemana kaikille ilmaista koulutusta sote-digiosaamisen tukemiseksi. Hankkeessa toteutettiin käytännön tasolla tapahtuvaa ohjausta ja opastamista digitaalisten sotepalvelujen käyttöön asukkaiden omilla laitteilla.

Sosiaalinen hyvinvointi

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
Päihteiden käytön vähentäminen	Nuorisotalolla jaetaan tietoutta päihteiden terveysriskeistä, haitoista ja vaaroista. Koulupäivystyksissä päihteet aiheena. Nuorisopalvelut	2025: EPT- viikolla Puhetta päihteistä ilta nuorisopalveluiden ja etsivän nuorisotyön järjestämänä. Kouluilla tapahtumat EPT-viikolla. Virtuaaliset vanhempainillat keväällä ja syksyllä. EPT-suunnitelmaan toteutettu. 2024: EPT- viikolla Puhetta päihteistä ilta nuorisopalveluiden ja etsivän nuorisotyön järjestämänä. Kouluilla tapahtumat EPT-viikolla. Virtuaaliset vanhempainillat keväällä ja syksyllä, aiheina sähkötupakka ja uudet nikotiinituotteet. 2023: Kouluilla ehkäisevää päihdetyötä tehdään pitkäjänteisesti pitkin lukuvuotta valistamalla, esim. aamunavauksien kautta ja erityisesti opiskeluhuoltohenkilöstön toimesta. Tämän lisäksi yläasteella järjestetään Ehkäisevän päihdetyön viikko vuosittain erilaisin ohjelmin yhteistyössä eri tahojen kanssa. EPT-suunnitelmaan toteutettu. Nuorisotalo Stollella on jaettu tietoutta päihteiden vaaroista. 2022: Ehkäisevän päihdetyön viikolla järjestettiin useamman kunnan yhteinen tapahtuma nuorille Nivalan Tuiskulassa. 2021: Nuorille on jaettu tietoutta päihteiden vaaroista nuorisotilalla ja yläkoululla.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
	Opiskeluterveydenhuollon/terapiapalvelujen/etsivän nuorisotyön/nuorisotoimen/sivistystoimen järjestämä yhteinen teemapäivä päihteistä. Ppky Selänne, nuorisopalvelut ja perusopetus	2025: Yläkoululla oli koko ehkäisevän päihdetyön viikon ajan tapahtumia, aamunavauksia, keskustelutilaisuuksia ja valistusta päihteiden käytöstä. Vierailijat kouluilla, päihdevalistus oppitunneilla ja teemaviikoilla. EPT- viikolla Puhetta päihteistä ilta nuorisopalveluiden ja etsivän nuorisotyön järjestämänä. 2024: Vierailijat kouluilla, päihdevalistus oppitunneilla ja teemaviikoilla. EPT- viikolla Puhetta päihteistä ilta nuorisopalveluiden ja etsivän nuorisotyön järjestämänä, mukana Pohteen päihdepalvelut. 2023: Ehkäisevän päihdetyön viikko yläasteella viikolla 47. 2022: Päihteiden vastainen viikko yläasteella viikolla 47. 2021: Ehkäisevän päihdetyön viikolla järjestetty tapahtumia.
	Neuvolassa käytössä AUDIT-kysely kaikille lapsiperheille. Ppky Selänne Neuvola POHDE	2025: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2024: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2023: Neuvolassa on Audit-kysely kaikille lapsiperheille ja odottaville vanhemmille. 2022: 2021: Käytössä neuvoloissa ja kouluilla.
	Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma päivitetään vastaamaan tämän hetken tilannetta ja tarpeita. Nuorisopalvelut ja yhteistyökumppanit	2025: Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on päivitetty vuosille 2024–2025. Vuonna 2025 toteutettu suunnitelman mukaisia toimenpiteitä. 2024: Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on päivitetty vuosille 2024–2025. Vuonna 2024 toteutettu suunnitelman mukaisia toimenpiteitä. 2023: Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on päivitetty vuosille 2024–2025. 2022: Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
Vanhemmuuden tukeminen	Apua lapsiperheille -napin käyttöönotto ja siitä tiedottaminen. Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut	2025: Pohteella on käytössä lapsiperheiden palveluohjauksen kanava, jonka kautta saa yhteyden lapsiperheiden sosiaalipalveluihin ja lasten ja nuorten psykiatrisen hoitajan hoidontarpeen arviointiin. Yhteyttä voi ottaa puhelimitse tai verkkolomakkeella. 2024: Pohde on ottanut käyttöön lapsiperheiden palveluohjauksen kanavan, jonka kautta saa yhteyden lapsiperheiden sosiaalipalveluihin ja lasten ja nuorten psykiatrisen hoitajan hoidontarpeen arviointiin. Yhteyttä voi ottaa puhelimitse tai verkkolomakkeella. 2023: Pohteella ei ole ollut vastaavaa Pyydä apua-nappia käytössä. Käyttöönotto suunnitellussa. Pohteelle on kehitetty yksi yhteinen, mutta paikkakunnittain oikeaan paikkaan ohjautuva Pyydä Apua –lomake, joka löytyy Pohteen sivuilta. 2022: Pyydä apua -napista tiedottamista jatkettu verkostoissa. Pyydä Apua –nappi oli käytössä Ppky Selänteen aikana alkaen vuodesta 2022. Palvelun käyttö oli yksittäisten paikkakuntien osalta vähäistä, mutta tärkeä osa toimintaa ja mahdollisti perheille matalan kynnyksen pyytää apua 24 / 7. 2021: Pyydä apua-nappi Selänteen nettisivuilla otettu käyttöön syyskuussa ja siitä ollut lehtijuttu Selänteen ilmoitusliitteessä marraskuussa. Erilaisissa yhteistyöpalaverissa kerrottu Pyydä apua-napin käyttöönotosta.
	Lapsiperheiden palveluiden ja perheneuvolan henkilöstön jalkautuminen vanhempainiltoihin, perhekerhoihin jne. kertomaan sosiaalitoimen palveluista. Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut ja perheneuvola, yhteistyökumppanit	2025: Seurakunnan perhekerhossa kävijämäärä keskimäärin 40 henkeä/ kerta. Edelleen mukana ollut myös maahanmuuttajia. Kerho on vahva kohtaamisen paikka, tarjolla runsas aamupala ja useampi ohjaaja sylittelemään. Keväällä järjestettiin yhdessä MLL:n kanssa vanhempainilta, vieraana Juha T.Hakala, ilta tavoitti mukavasti väkeä. 2024: Seurakunnan Perhekerhon merkitys on entisestään vahvistunut, kävijöitä keskimäärin reilu 30. Neuvola ohjannut myös maahanmuuttajia kerhoomme. Myös yhteinen perheiden toimintapäivä yhteistyössä muiden järjestöjen ja kaupungin kanssa tärkeä. 2023: Vuoden 2023 aikana emme ole Haapajärvellä pystyneet irrottautumaan infotilaisuuksiin lapsiperheiden sosiaalipalveluissa. Uuden rakentaminen on ollut aikaa ja energiaa vievää,

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		mutta jatkossa toivottavasti pystymme panostamme myös tällaiseen yhteistyöhön enemmän. 2022: Yhteinen leiripäivä 6 perheelle Honkaniemen leirikeskuksessa yhdessä seurakunnan kanssa
	Ihmeelliset vuodet vanhempainryhmä ja vanhemmuutta tukevien digitaalisten palveluiden käyttöönotto. Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut Pohde	2025: Pohteella on otettu käyttöön lapsiperheiden palveluohjaus, joka toimii puhelimitse ja Pyydä apua -verkkolomakkeella. 2024: Äitiys- ja lastenneuvolassa on otettu käyttöön viestikanava, johon voi lähettää viestiä kiireettömissä asioissa omaan neuvolaan. Terveystoiminta vastaa viestiin kolmen arkipäivän kuluessa. Perheoikeudellisissa palveluissa on otettu käyttöön digitaalinen ajanvaraus. Lasten ja nuorten kuntoutusohjaus aloittanut. Kuntoutusohjaus on maksutonta ja sitä voidaan toteuttaa myös etäyhteyksin videovastaanotolla. Kuntoutusohjauksen saamiseksi ei tarvitse diagnoosia. Oma-apu videot vanhemmille ja nuorille verkko-osoitteissa: enjaksa.fi ja normaali.fi Pohde järjestää ADHD diagnoosin saaneiden lasten vanhemmille strategiakursseja. Maksuttomille etäkursseille voivat osallistua asiakkaat koko Pohteen alueelta. 2023: Ihmeelliset vuodet vanhempainryhmästä on toteutettu yksi ryhmä, johon osallistui perheitä Haapajärveltä ja Reisjärveltä. Ryhmä päättyi helmikuussa 2023, ryhmän toteutus onnistui hyvin ja saatujen palautteiden mukaan osallistuneet perheet hyöttyivät ryhmästä. Pohdeella ei vielä vuonna 2023 ole käynnistynyt vastaavaa ryhmätoimintaa. Ryhmätoiminnat suunnittelussa vuodelle 2024. 2022: Ihmeelliset vuodet vanhempainryhmä aloittanut kokoontumiset 2021: Perheillä mahdollisuus maksuttomaan Perhepolku- verkkovalmennukseen.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		Otettu käyttöön kohdennetut Voimaperheet -digitaaliset hoito-ohjelmat: Huomaa hyvä lapsessasi ja Ole läsnä lapsellesi.
	Perhekeskus toiminnan kehittäminen. Monitoimijainen verkosto	2025: Perhekeskustoimintamallin juurruttamista Haapajärvelle on viety eteenpäin loppuvuodesta 2025. HYTE-työryhmä toimii perhekeskustyöryhmänä. Toiminta käynnistyy vuoden 2026 aikana. 2024: Yhteisövaikuttavuusmallin mukaista toimintaa ja palveluja on kehitetty. 2023: Pohteen aikana olemme panostaneet systeemiseen työotteeseen, johon on koulutettu henkilöstöä. Systeemisen työotteen perusajatuksena on yhdessä tekeminen ja yhteisen käsityksen muodostaminen asiakkaan asiassa. Olemme painottaneet asiakastyössä monialaista verkostoyhteistyötä, jossa asiakkaan ja perheen asian ympärille kokoontuvat hänen asioissaan työskentelevät ammattilaiset. Monialaisuus turvaa asiakkaan ja perheen tilanteen ymmärtämisen laajemmin sekä sitä kautta työskentelyn vaikuttavuuden kasvamisen, kun eri ammattilaiset antavat omaa näkemystään tilanteeseen. Monialaisuuden etuna on myös se, että mukana olevat eri toimijat ovat tietoisia, mitä muussa palvelussa tapahtuu. Työtä ja työskentelytapoja kehitetään edelleen ja tavoitetilana on, että verkostotyö on jokaisen ammattilaisen perusarkea. 2022: Perhekeskuskäsikirja valmistunut. 2021: Perhekeskuskäsikirjan laatiminen monitoimijaisen verkoston yhteistyönä aloitettu.
	Pilottikokeilu ensimmäisen lapsen saaneiden perheiden kotiin tehtävästä kotikäynnistä yhdessä terveydenhoitajan kanssa, jossa kerrottaisi lapsiperheiden palveluista ja samalla kartoitettaisiin, onko perheellä huolenaiheita /tuen tarpeita.	2025: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2024: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. Vuonna 2024 lapsiperheillä (uudet asiakkaat) ollut mahdollisuus saada lapsiperheiden kotipalvelua kahden viikon aikajaksolla 15 h maksutta. 2023: Vuonna 2023 lapsiperheillä (uudet asiakkaat) ollut mahdollisuus saada lapsiperheiden kotipalvelua kahden viikon aikajaksolla 15 h maksutta.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
	Ppky Selänne / lapsiperheiden palvelut	2022: Edelleen tarjottu ensimmäisen lapsen saaneille perheille ja monikkoperheille mahdollisuus kahteen maksuttomaan kotipalvelukäyntiin. 2021: Ensimmäisen lapsen saaneille perheille ja monikkoperheille tarjottu mahdollisuus kahteen maksuttomaan kotipalvelukäyntiin.
Sosiaalinen kuntoutus tunnetaan ja toimintamalli toimii	Tiedottaminen Selänteen ja kaupungin henkilöstölle sekä kolmannen sektorin toimijoille. Ppky Selänne Yhteiskehittäminen eri toimijoiden kanssa. Ppky Selänne ja eri toimijat yhdessä Pohde	2025: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2024: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2023: Sosiaalisen kuntoutuksen kehitystä on viety eteenpäin ja toimintamallia on selkeytetty yhteistyössä kuntouttavan työtoiminnan, päivätoiminnan ja sosiaaliohjauksen / sosiaalityön kanssa. 2022: 2021: Sosiaalinen kuntoutus toimii ja siitä on tiedotettu yhteistyökumppaneita. Tietoisuus sosiaalisesta kuntoutuksesta ja sen mahdollisuuksista on kasvanut.
Matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen lisääminen	Perheneuvolan chat -palvelun ja somen tunnetuksi tekeminen. Tiedon ja ohjeiden: arjessa jaksaminen jakaminen, matalan kynnyksen apua ja tukea. Mahdollisesti tähän järjestötoimintaa mukaan – ilta-ajan ohjaus ja neuvonta. Ppky Selänne / perheneuvola, yhteistyökumppanit	2025: Haapajärven seurakunnassa EU-ruoka-apukorttien jaon yhteydessä kohdattu vuoden aikana ensin alkuvuodesta niin, että oli myös järjestetty ruokailu sekä tarjottu keskustelumahdollisuus. Vuoden lopulla diakoniatyöntekijä kohtasi henkilökohtaisesti jokaisen (100) avustuksen hakijan, jokaiselle oli varattu aikaa kohtaamiseen. Näin myös kartoitettiin lisäävun tarve. Yhteistyö sosiaalitoimen ja mielenterveyspalvelujen kanssa toimii. Jokilaaksojen Ohjaamossa walk-in periaatteella ma ja ti psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotto nuorille. Pohteen digitaalisen sote-keskuksen mielenterveyden chat auttaa, kun tarvitset matalan kynnyksen tukea ja ohjausta mielenterveysongelmissa, elämän kriiseissä, riskitasoisessa rahapelaamisessa tai päihteiden riskikäytössä. Mielenterveyden chatissa tehdään arvio

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		hoidon tarpeesta ja hoitoon ohjaus. Tarvittaessa saat ajan psykiatrisen sairaanhoitajan videovastaanotolle. 2024: Jokilaaksojen Ohjaamossa walk-in periaatteella ma ja ti psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotto nuorille. Pohteella toimii Mielenterveys-chat, joka palvelee arkisin 8–20. Palvelu on käytössä 16-vuotta täyttäneille. Seurakunnan diakoniatyöntekijän ja papin järjestämä Iltapäiväkahvihetki (tunnin) on tarjonnut mahdollisuuden tulla juttelemaan muutenkin kuin avustusasioden merkeissä. Päihde- ja mielenterveysyksiköiden lakkauttaminen on asettanut omat haasteensa ihmisille, joilla on murheita mielenterveyden tai päihteiden kanssa. 2023: Jokilaaksojen Ohjaamossa walk-in periaatteella ma ja ti psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotto nuorille. Pohteella käynnistynyt Mielenterveys-chat, joka palvelee arkisin 8–20. Palvelu on käytössä 16-vuotta täyttäneille. 2022: Selänteen matalan kynnyksen neuvontapiste tiistaisin kirjaston aulassa. Jokilaaksojen Ohjaamossa walk-in periaatteella ma ja ti psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotto nuorille. Mielenterveysviikko 47, ohjelmasta tiedotettu koulujen Wilman kautta koteihin. 2021: Perheneuvolan chat otettu käyttöön ja se palvelee ma, ke ja pe klo 12–13. Chatissa on asiakkaalle mahdollista vahvatunnistautuminen. selanteen_perheneuvola Instagram-sivusto otettu käyttöön.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
Kulttuurista hyvinvointia avo- ja asumispalvelujen asiakkaille ja asukkaille	Työkaluja ja sisältöjä elävöittämään palveluasumisyksiköiden arkea. Kirjasto, kulttuuripalvelut, palveluyksiköiden ohjaajat, järjestöt	2025: Joulukuussa Timoi Munne esiintymässä Ruusulassa. Lokakuussa palvelukoti Peipposen asukkaita Mikkelin markkinoilla seurakuntakodissa. Muistelulaukut lainattavissa kirjastosta. 2024: Helmikuussa Muistojen Bulevardi -konsertti palvelutalo Ruusulassa. Maaliskuussa Mummoni kuningatar Elisabeth -esitys palveluasumisyksikkö Koivikossa. Muistelulaukut lainattavissa kirjastosta. 2023: Rolf Wirtanen kävi lokakuussa esiintymässä Koivikon palveluasumisyksikössä. Tuokio lapin tunnelmaa -esitys koostui valokuvista, musiikista ja tarinoista. Marraskuussa palvelutalossa vieraili Kuopion kaupunginteatterin ja Vaara kollektiiviin musiikkipitoinen teatteriesitys Isoisäni kuplettimaakari. Muistelulaukut lainattavina kirjastossa. 2022: Koivikon palveluasumisyksikössä oli toukokuussa duo Junnu & Ilpo soittamassa, laulamassa ja jututtamassa asukkaita. Kesäkuussa toteutettiin Lintu lensi oksalle -konsertti, jossa ikäihmiset pääsivät myös itse soittamaan, laulamaan ja leikkimään. Lokakuussa kansanmusiikkiyhtye Rällä esiintyi, laulatti ja leikitti kuulijoita. Muistelulaukut lainattavina kirjastossa. Vanhustenviikolla elokuvanäytöksiä kirjaston toimesta kulttuurisalisissa. 2021: Kirjastosta on lainattavissa muistelulaukkuja viriketoiminnan järjestämiseksi vanhuksille. Muistelulaukut sopivat käytettäväksi myös päiväkodeissa ja kouluissa. Koivikon palveluasumisyksikössä toteutettiin kesällä 2021 Uulun Säveliä Suomesta -konsertti. Ikäihmiset pääsivät tutustumaan erilaisiin soittimiin, soittamaan niitä sekä laulamaan osana konserttia.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
Lapsiperheiden tukeminen kulttuurielämysten saamisessa	Yhteistyön kehittäminen neuvolan ja sosiaalipalveluiden kanssa. Esite kulttuuripalveluista (kirjasto, kulttuuripalvelut, Jokilatvan opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu, seurakunta, järjestöt jne.) jaettavaksi neuvolassa. Kirjasto, kulttuuripalvelut, Jokilatvan opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu, seurakunta, järjestöt jne. sekä neuvola ja sosiaalipalvelut	2025: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2024: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2023: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022. 2022: Esite valmistui ja jaetaan neuvoiloihin.
	Maksuttomia ja edullisia tapahtumia. Taloudellisissa vaikeuksissa oleville lapsiperheille ilmaislippuja. Kirjasto, kulttuuripalvelut, Jokilatvan opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu, seurakunta, järjestöt, sosiaalipalvelut	2025: Vuoden aikana järjestettiin useita lapsille ja lapsiperheille suunnattuja tapahtumia. Maksuttomia toiminnallisia tapahtumia olivat esim. Hiutalehipat ja Teepiknik. Kirjastossa oli esillä kuukausittain vaihtuvia näyttelyitä, joista kaksi oli erityisesti suunnattu lapsille. Marraskuussa nähtiin Veden perinnön äärellä -näyttely ja lokakuussa Runo olohuone. Molemmat näyttelyt olivat toiminnallisia ja niihin liittyi erilaisia tehtäviä lapsille. Lapsille suunnattuja teatteri- ja tanssiteatteriesityksiä oli neljä, Seikkailu ihmemaassa, Tatun ja Patun outo uninäytelmä, Tiimi Vilkkuvalot ja Metsän arvoitus? Esityksissä oli pieni pääsymaksu ja niihin osallistui 14 katsojaa Kaikukortilla ja 3 avustajaa avustettavan mukana. Kulttuuripalveluiden järjestämiin maksullisiin tapahtumiin pääsee Kaikukortilla maksutta. Elokuvaesityksiä oli kymmenenä päivänä vuoden 2025 aikana, osa tarjonnasta oli lastenelokuvia. Seurakunnan 10 synttäreillä tarjotaan kaikille 10-vuotiaille kulttuurielämys, esim nukketeatteri tai taikuriesityksen muodossa. Tällä kertaa oli vuorossa Nukketeatteri Sananjalka opettavaisilla kertomuksillaan.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		2024: Monenlaisia esityksiä ja tapahtumia on järjestetty vuoden aikana. Helmikuussa Pieni pelkojen kirja -lastenteatteriesitys ja huhtikuussa Pippendorfin kirjava kummitus -lastenteatteriesitys. Huhtikuussa Makupaloja kässä ja kuvista -näyttelyn yhteydessä pidettiin kirjaveistostyöpaja. School's Out -konsertti nuorille koulujen päättymisen yhteydessä. Perinteinen Teepiknik-tapahtuma kokosi kaikenikäisiä Ronkaalan rantaan heinäkuun alussa. Tapahtumassa oli runsaasti ohjelmaa kaikenikäisille. Pääsääntöisesti kaikissa tapahtumissa on edullinen pääsymaksu tai tapahtuma on ilmainen. Joulupolku järjestettiin joulukuussa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Kulttuuripalvelujen tilaisuuksiin on päässyt Kaikukortilla. Kaikukortin muut edut Haapajärvellä: kirjaston kaukolainausta ja uimahallin pääsylippu ovat ilmaisia. Kaikukortilla voi saada myös yhden (1) Jokilatvan opiston Haapajärven osaston kurssin ilmaiseksi lukuvuoden aikana (pl. musiikin yksilöopetus, taiteen perusopetus, kausikortti ja materiaalmaksut). 2023: Helmikuussa järjestettiin lastenteatteriesitys Tatu ja Patu, elämä ja teot sekä Hiutalehipat -lastentapahtuma. Kevään aikana kirjastossa oli lasten tekemiä ja lapsille suunnattuja näyttelyitä. Perinteinen Teepiknik-tapahtuma kokosi kaikenikäisiä Ronkaalan rantaa heinäkuussa. Tapahtumassa oli runsaasti ohjelmaa lapsille ja muille leikkimielisille. Kesän aikana järjestettiin neljä Taidelaboratorio -tapahtumaa, joihin osallistui runsaasti myös lapsia ja lapsiperheitä. Kotona lapsia hoitavat vanhemmat ovat löytäneet myös syksyllä järjestettävän Mikkelin Markkinat -tapahtuman. Joulukuussa lapset ja lapsiperheet pääsivät seikkailemaan Joulupolku-tapahtumassa. Kaikki tapahtumat, teatteriesitystä lukuun ottamatta, olivat täysin maksuttomia ja avoimia kaikille. Teatteriesitykseen oli viiden euron hintaiset pääsyliput, joiden avulla kontrolloitiin saliin mahtuvan yleisön määrää. Vähävaraisilla oli mahdollisuus saada ilmaislippuja. Kirjastossa aloitettiin syksyllä säännöllinen Lasten lauantai -toiminta, jonka tiimoilta järjestetään noin 2 kk:n välein ilmainen päiväkotikokoukseen suunnattu lastentapahtuma.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		Hyvinvointialueen käynnistämän Kaikukortti-pilotin valmistelevia töitä on tehty, Kaikukortti-kohteita ja jakajatahoja on kartoitettu ja toiminta käynnistyy alkuvuodesta 2024. 2022: Maaliskuussa järjestettiin Viri-viri Tik Tak -satukomedian esitys. Kesäkuussa järjestettiin osallistava Metsänpeitossa -konsertti sekä Kantele- ja Soitinhupia! -työpajat. Teepiknik-tapahtumassa heinäkuussa oli paljon ohjelmaa lapsille ja lapsiperheille. Lokakuussa kansanmusiikkiyhtye Rällä soitti ja leikitti lastenmusiikkikonsertissa. Konsertteihin ja työpajoihin oli vapaa pääsy. Kirjastossa tapahtumia lapsille ja lapsiperheille kesällä, hiihto ja syyslomalla sekä muissa lasten tapahtumissa. Nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut, kirjasto, seurakunta, 4H-yhdistys yms. toimijat järjestivät kaikille avoimen Joulupolku-tapahtuman. 2021: Kesällä 2021 järjestettiin Uulun Muurikki ja metsän väki -konsertti kotiseutumuseolla ja Biisipaja K.J. Ståhlbergin museolla. Konserttiin ja pajaan oli vapaa pääsy. Kaikille avoimessa ja maksuttomassa Teepiknik- tapahtumassa oli runsaasti ohjelmaa myös lapsille ja lapsiperheille. Syksyllä 2021 toteutui Teatteri Kurnuttavan Sammakon esitys Hyvää huomenta Apo Apponen. Pääsyliput maksoivat 5 euroa ja vapaalippuja oli mahdollisuus saada sosiaalitoimen kautta. Muut lapsille ja lapsiperheille suunnatut kulttuuripalveluiden tapahtuman peruuntuivat koronapandemian vuoksi. Kirjaston 170-juhlaviikon lastentapahtuma Pikkuli toteutui, kuten myös muut juhlaviikon tapahtumat. Itse juhla peruuntui koronarajoitusten kiristymisen vuoksi. Koronatilanteen vuoksi kirjastossa ei järjestetty muita isoja tapahtumia.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		Haapajärven yläaste osallistui Taidetestaajat tapahtumiin. Jokaiselle 8. luokalle varattiin lukuvuodelle kaksi taidevierailua oman tai naapurimaakunnan taidekohteisiin. Kysymyksessä on Valtioneuvoston tukema toiminta, josta koulu maksaa itse mm. sijaskulut. Tämän panostuksen Haapajärven yläaste on halunnut tehdä. Taidetestaajat-toimintaa tuottaa Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. Toiminta käynnistyi Suomen Kulttuurirahaston aloitteesta lukuvuosina 2017–2020. Päärahoittajana toimivan Kulttuurirahaston lisäksi mukaan lähti Svenska kulturfonden. Syksyllä 2020 rahoittajien joukkoon liittyi eduskunnan päätöksellä Suomen opetus- ja kulttuuriministeriö. Taidetestaajat on Suomen suurin kulttuurikasvatusohjelma, joka tarjoaa kaikille Suomen kahdeksaluokkalaisille ja heidän opettajilleen 1–2 vierailua lukuvuodessa korkealaatuisen taiteen pariin. https://taidetestaajat.fi/. Syksyllä 2021 Haapajärven yläaste osallistui Oulun Valveessa pidettyyn Flow -sirkuksen: Der Lauf.
Kulttuurikasvatus kiinteäksi osaksi koulujen ja päiväkotien arkea	Kulttuurikasvatussuunnitelman päivittäminen ja jalkauttaminen kouluihin ja päiväkoteihin. Koulut, päiväkodit, kulttuuripalvelut, kirjasto, Jokilatvan opisto, seurakunta, järjestöt ja yhdistykset	2025: Keväällä järjestettiin Onx tääl joku? -teatteriesitykset 4.–6. luokkalaisille ja Aartenetsijä A -esitykset 1.–3. luokkalaisille. Toukokuussa kirjastossa oli koululaisten kuvataidetoista koottu näyttely, Luovuus on ilo. Kulttuurikasvatussuunnitelman toteutuksessa tehtiin yhteistyötä Lastenkulttuurikeskus Lykyn kanssa. Lykky toteutti syksyllä työpajat 4. ja 6. luokkalaisille K. J. Ståhlbergin koululla ja musiikkiteatteriesitykset päiväkodeille. Yläkoululaiset ja lukiolaiset osallistuivat veteraanipäivän ja itsenäisyyspäivän tapahtumiin. Kulttuurikasvatus sisältyy varhaiskasvatussuunnitelman mukaisiin sisältöalueisiin ja varhaiskasvatuksen päivittäiseen toimintaan sen kautta. Varhaiskasvatuksessa on osallistuttu vuoden aikana erilaisiin tapahtumiin ja saaneet esiintyjä päiväkoteihin kulttuuripalveluiden kautta. Päiväkodit käyttävät myös kirjastopalveluita. Yläkoululla toteutetaan kulttuurikasvatussuunnitelmaa tiiviissä yhteistyössä esim. kirjaston kanssa. Taidetestaaja-vierailut ovat lukuvuoden kohokohtia kahdeksaluokkalaisille. Soipa-yhdistyksen kanssa mahdollistettiin yhdeksäsluokkalaisille sanataiteiljavierailu ja -työpaja marraskuussa 2025.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		2024: Huhtikuussa yläkoululaisille Runonlaulusta räppiin -sanataidetyöpajoja ja Fucking Åmal -teatteriesitys. Varhaiskasvatuksen lapsille syyskuussa Mur -tanssiteos ja helmikuussa Tehtävä Saapasjalkakissa -tanssiteatteriesitys. Tammikuussa Minun näköiseni dinosaur -teatteriesitys alakoululaisille. Kahdeksansien luokkien oppilaat ja lukion oppilaskunnan jäsenet osallistuivat Veteraanipäivän kunniakäyntiin sankarihautausmaalla ja juhlaan seurakuntakodilla. Joulukuussa lukion oppilaat osallistuivat Itsenäisyyspäivän tapahtumiin saatesanojen lausujina ja seppeleenlaskijoina sekä osallistuivat juhlaan seurakuntakodissa. Kaikille ikäluokille tarjottiin mahdollisuus tutustua kirjastossa oleviin näyttelyihin ympäri vuoden. Syksyllä K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseon opastetuille kierroksille on tarjottu mahdollisuus osallistua, mutta opettajien lomautusten vuoksi suurin osa vierailuista ei toteutunut. Valinnaiset oppiaineet perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa: syventäviä opintoja kuvataiteessa, musiikissa, äidinkielessä ja kirjallisuudessa ja ilmaisutaidossa. Kirjasto toteuttanut koko vuoden kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja taannut sen avulla koko ikäluokan läpileikkaavat lukemisen edistämistä tukevat toimenpiteet eri ikäluokkien kanssa. 2023: Kevätlukukauden ja syyslukukauden 2023 aikana alakoululaisille järjestettiin seitsemän Uulun sirkuskonserttia monitoimitalolla huhtikuussa ja kaksi Kajaanin kaupunginteatterin Kepparit - valoa pimeyteen -esitystä syyskuussa. Varhaiskasvatuksen lapsille järjestettiin kuusi Kajaanin kaupunginteatterin Tanttarella -teatteriesitystä. Elo - syyskuussa viidensien ja kahdeksansien luokkien oppilaat tutustuivat presidentti K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseoon opastetuilla kierroksilla. Kahdeksansien luokkien oppilaat osallistuivat Veteraanipäivän kunniakäyntiin sankarihautausmaalla ja juhlaan seurakuntakodilla. Joulukuussa lukion oppilaat osallistuivat Itsenäisyyspäivän tapahtumiin saatesanojen lausujina ja seppeleenlaskijoina sekä osallistuivat juhlaan seurakuntakodissa. Lisäksi kaikille ikäluokille tarjottiin mahdollisuus tutustua kirjastossa oleviin näyttelyihin ympäri vuoden. Marras-

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		joulukuussa esillä oli Oulun taidemuseon Pienet tilat -näyttely, johon liittyi valmiit oppimateriaalit ja tehtävät eri ikäluokille. Kirjasto toteuttanut koko vuoden kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja taannut sen avulla koko ikäluokan läpileikkaavat lukemisen edistämistä tukevat toimenpiteet eri ikäluokkien kanssa. 2022: Varhaiskasvatuksen, peruskoulun ja lukion kulttuurikasvatussuunnitelma päivitettiin. Uusittu suunnitelma otetaan käyttöön 2023. Tammikuussa kyläkouluilla kiersi osallistava Aava -veden kiertokulku -konsertti. K.J. Ståhlbergin koulun 3–6-luokkalaisten esitykset toteutettiin monitoimitalolla. Helmikuussa ryhmä 9-luokkalaisia tutustui Marika Maijalan taidenäyttelyyn taiteilijan opastuksella. Oulun taidemuseon Minitaidekaappi kiersi päiväkoteja syyskuun ajan. Yläasteen oppilaat osallistuivat sirkuspajoihin marraskuussa. Vuonna 2022 Haapajärven yläaste osallistui jälleen kerran Taidetestaajat tapahtumiin. Jokaiselle 8. luokalle varattiin lukuvuodelle kaksi taidevierailua oman tai naapurimaakunnan taidekohteisiin. Tällä kertaa kaikki 8. luokkalaiset olivat Ylivieskan Akustiikassa Nuorten Sävellahja -konsertissa. Kirjasto toteuttanut koko vuoden kirjastokasvatussuunnitelmaa ja taannut sen avulla koko ikäluokan läpileikkaavat lukemisen edistämistä tukevat toimenpiteet eri ikäluokkien kanssa. 2021: Vuonna 2021 toteutui kuusi kulttuurikasvatussuunnitelman mukaista esitystä koululaisille ja opiskelijoille. Routa Companyn Harh, varp parhaillaan -esityksen yleisönä olivat 4.–6. luokkalaisten. Tanssiteatteri Minim Atlas -esitystä seurasivat yläkoululaiset ja lukiolaiset. Koronapandemia vaikutti esitysten toteutusaikaan. 1.–3. luokkalaisten ja esikoululaisten sekä varhaiskasvatuksen lapsien esitykset saatiin toteutettua vuonna 2020.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
		Kirjaston osalta kaikki kulttuurikasvatussuunnitelman luokitettavat suunnitelmat toteutettiin joko etänä tai paikan päällä. Vuonna 2021 paikattiin myös 2020 sulun aikana toteuttamatta jääneet kirjanvinkkaukset.

6 VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021–2025

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avulla on laaja-alaisia taloudellisia vaikutuksia. Tuloksellinen ennaltaehkäisevä työ voi parantaa yksilöiden toimintakykyä ja vähentää palvelutarvetta, mikä keventää sekä kunnan että hyvinvointialueen menoja. Hyväkuntoinen ja terve väestö tukee myös paikallista elinvoimaa lisäämällä työkykyä, osallistumista ja taloudellista toimeliaisuutta, mikä puolestaan vahvistaa kunnan ja alueen taloudellista perustaa.

Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tueksi on käytettävissä laaja tietopohja, joka tukee päätöksentekoa ja johtamista. Tiedon määrä kuitenkin vaihtelee kunnittain, sillä kaikki valtakunnallisesti kerättävät aineistot eivät ole kattavasti saatavilla kaikista kunnista. Pienten kuntien haasteena on, että kaikkea indikaattoritietoa ei ole saatavilla tai sitä ei voida julkaista pienen otannan ja täten yksityisyyden suojan vuoksi.

Yksi keskeisimmistä tietolähteistä on valtakunnallinen indikaattoritieto. Erityisesti SOTKANET-tietokanta tarjoaa laajan kokonaisuuden väestön terveyttä, hyvinvointia ja palvelujärjestelmän toimintaa kuvaavia tilastotietoja. Tietokannassa on yli 3 600 indikaattoria, joita voidaan hyödyntää kuntien hyvinvointityön seurannassa ja arvioinnissa. SOTKANETin ohella käytettävissä on muita indikaattoriaineistoja, jotka täydentävät kokonaiskuvaa hyvinvoinnin kehityksestä.

Valtakunnallisten tilastojen lisäksi kunnista kerätään tietoa erilaisilla kyselyillä ja selvityksillä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttama TEA-viisari tarjoaa tietoa terveyden edistämisen aktiivisuudesta muun muassa kuntajohtoon, kulttuuriin, liikunnan, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen näkökulmista. Kouluterveyskysely puolestaan tuottaa tietoa oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnista perusopetuksen 4.–5. ja 8.–9. luokilla sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten ensimmäisillä ja toisilla vuosikursseilla.

Useat kunnat täydentävät valtakunnallisia aineistoja omilla kyselyillä ja selvityksillä. Kuntalaiskyselyt ja muut paikalliset tiedonkeruut tarjoavat ajankohtaista ja kunnan erityispiirteitä kuvaavaa tietoa hyvinvoinnin tilasta sekä tulevien painopisteiden suunnittelun tueksi. Myös Haapajärvellä on toteutettu erilaisia kuntalaiskyselyitä ja tilaisuuksia, joissa myös harvoin kuulluksi tulevia asukasryhmiä on pyritty kuulemaan.

Tiedolla johtamisen haasteena on tiedon saatavuuteen ja ajantasaisuuteen liittyvä viive. Suurin osa tiedosta on jälkikäteistä ja valmistuu laajojen tiedonkeruiden vuoksi viiveellä, minkä vuoksi se ei aina heijasta täysin senhetkistä tilannetta. Myöskään kaikkia hyödyllisiä tietoja ei kerätä valtakunnallisesti, eikä tieto ole kaikilta osin saatavissa kaikista kunnista tai kaikista ikäryhmistä. Tästä syystä tiedon hyödyntämisessä korostuu sekä monilähteisyys että aineistojen kriittinen tulkinta.

6.1 TEAviisari ja HYTE-kerroin

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämä TEAviisari on työväline ja mittaristo kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, eli HYTE-työn, arviointiin. Se koostuu eri aihealueista, joita ovat kuntajohto, koulutus, liikunta, kulttuuri ja perusterveydenhuolto. Osa tiedoista kerätään

suoraan rekisteritiedoista ja loppuihin THL toteuttaa tiedonkeruuta muun muassa kuntiin lähetettävillä kyselyillä ja haastatteluilla.

Pisteet	2025	2024	2023	2022	2021
Kaikki sektorit	69	68	67	64	67
Kuntajohto	74	..	72	..	66
Perusopetus	..	..	72	..	67
Lukiokoulutus	..	65	..	72	..
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..
Liikunta	..	51	..	41	..
Hyvinvointialueet	..	..	..	..	..
Kulttuuri	84	..	79	..	67

Taulukko 3. TEAvisarin tulokset Haapajärvellä 2021-2025.

TEAvisarin tarkemmat kuntakohtaiset tulokset toimialueittain löytyvät THL:n TEAvisari-verkkosivuilta linkistä [Tulokset - TEAvisari - Terveiden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#).

TEAvisari on toiminut hyvänä mittarina kuntien HYTE-työlle jo yli vuosikymmenen ajan, mutta sen tärkeys korostui vuoden 2023 alussa, kun kunnille maksettiin ensimmäistä kertaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa, eli HYTE-kerroin. HYTE-kertoimen tarkoituksena on kannustaa kuntia edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä.

Hyvinvointityön prosesseja mittaavat indikaattorit haetaan suoraan TEAvisarista. Indikaattoreita on 21. Indikaattorit on valittu siten, että ne kuvaavat prosesseja, jotka johtavat yhä systemaattisempaan ja laaja-alaisempaan työhön ja mittaavat tuloksellisuutta, joka on seurausta systemaattisesta ja koordinoitusta työstä useammalla hallinnonalalla. Indikaattoreita päivitetään samalla kun valtionosuuskriteereitä päivitetään muutenkin. Aikataulusta vastaa valtionvarainministeriö.

Prosessi-indikaattoreiden tiedonkeruut suoritetaan joka toinen vuosi ja tulosindikaattoreiden tiedot päivittyvät vuosittain. HYTE-kerroin päivittyy vuosittain, mutta kaikki indikaattorit eivät. TEAvisarin tiedot päivittyvät kahden vuoden välein eli sama arvo on mukana kahden peräkkäisen vuoden laskennassa.

Kunnan HYTE-kertoimen, asukasmäärän ja vuosittain määräytyvän perushinnan perusteella kunnille jaetaan lisäosa valtionosuuteensa. Haapajärven HYTE-kerroin vuonna 2025 on 56. Tämän

perusteella valtionosuuden lisäosa on 17,2 € asukasta kohti eli yhteensä 111 500 €. HYTE-kerroin on kasvanut ja valtionosuuden lisäosa on noussut 1,0 €/asukas verrattuna vuoteen 2024.

HAAPAJÄRVI	2021	2022	2023	2024	2025
HYTE-kerroin euroa / asukas	15,9	16,1	16,7	16,2	17,2
HYTE-kerroin, 1 000 euroa	109,9	109,3	110,7	105,9	111,5

Taulukko 4. HYTE-kerroin Haapajärvellä vuosina 2021-2025.

Seuraavassa taulukossa on Haapajärven HYTE-kertoimeen vaikuttaneet prosessi- ja tulosindikaattorit vertailuvuosien kera. Peruskoulua koskevat tiedot, jotka on kerätty syksyllä 2025, eivät ole päivittyneet raportin kirjoittamisvaiheessa.

Prosessi-indikaattorit			
Kuntajohto (tiedot kerätty 2025)	2023	2024	2025
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	0	0	100
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	0	100	100
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	100	100	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	100	100	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	0	100	100
Liikunta (tiedot kerätty 2024)			
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	0	0	0
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	100	0	0
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin	100	100	0
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	100	100	100
Peruskoulut (tiedot kerätty 2025, päivittyy keväällä 2026)			
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	24	24	

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	100	100	
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	100	100	
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	78	78	
Kulttuuri (tiedot kerätty 2025)			
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	0	0	0
Tulosindikaattorit (tiedot päivittyvät vuosittain THL:n, Tilastokeskuksen ja Eläketurvakeskuksen tilastoista)	2023	2024	2025
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä (Skaalattu indikaattori)	52	55	33
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (Skaalattu indikaattori)	57	57	36
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat (Skaalattu indikaattori)	50	62	45
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat (Skaalattu indikaattori)	56	20	64
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat (Skaalattu indikaattori)	63	21	47
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Skaalattu indikaattori)	49	49	

Taulukko 5. HYTE-indikaattorit Haapajärvellä 2025. © THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2025.

6.2 HYTE-indikaattoreiden tiedonkeruu

HYTE-indikaattorien taustalla olevat TEAviisarin tiedonkeruiden kysymykset nähdään pääosin oikeanlaisina ja kunnan hytetyötä tukevinä. Indikaattorit yhtenäistävät hytetyötä valtakunnallisesti ja ohjaavat keskittymään tutkitusti tärkeisiin aiheisiin. Ne auttavat suhteuttamaan oman kunnan tilannetta alueellisesti ja valtakunnallisesti sekä rakentamaan yhteistyötä sekä kunnan sisällä että ulospäin.

Indikaattorit koetaan myös joiltain osin liian kapeasti määritellyiksi. Kysymysten asettelu aiheuttaa jonkin verran haasteita johtuen kuntien erikokoisuudesta ja erilaisuudesta. Kysymykset saattavat vaatia tietynlaisten sanamuotojen käyttöä tai tietyllä tavoin organisoitua toimintaa. Kunnan näkökulmasta indikaattorissa mitattavaa toimintaa saatetaan järjestää, mutta siitä ei saada näkyviin hyte-pisteinä, koska käytetyt sanamuodot tai organisoinnin tavat eivät täytä vaatimuksia.

Esimerkkeinä avataan kouluruokailuun liittyvä indikaattori *Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä* ja kulttuuriin liittyvä indikaattori *Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä*.

Kouluruokailuun liittyvän indikaattorin tiedonkeruussa selvitettiin kouluruokailusuosituksen (Syödään ja opitaan yhdessä 2017) toteutumista kysymyksellä *”Onko koulussa noudatettu kouluruokailusuositusta (Syödään ja opitaan yhdessä 2017) koululounaan ja välipalojen järjestämisessä?”* Suosituksessa painotetaan monenlaisia asioita ruokailujärjestelyistä osallisuuteen sekä seurantaan ja arviointiin. Koulujen vastauksia tarkasteltiin em. kysymykseen suhteessa ensimmäisen lounaan järjestämisajankohtaa ja lounaan syömiseen varatun ajan pituutta käsitteleviin vastauksiin. Suosituksen mukaan sopiva aika lounaan syömiselle on noin kello 11–12. Vähimmäisaika ateriointiin on 30 minuuttia. Jos kysymykseen suosituksen noudattamisesta oli vastattu ”Kyllä” ja ensimmäinen lounas tarjottiin noin kello 10.45 tai myöhemmin ja ruokailuun oli varattu aikaa yli 25 minuuttia, katsottiin suosituksen toteutuvan. Muussa tapauksessa koulun vastaus kysymykseen ei täyttänyt Kyllä-vastauksen kriteereitä. Haapajärvellä, kuten myös monessa muussa kunnassa, näitä kriteerejä ei pystytä täysin täyttämään käytännön syistä.

Kulttuurin indikaattoritietoa kerätään kysymyksellä *”Onko kunnalla jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnyistä madaltavaa vertaistoimintaa (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa)?”* Haapajärvellä kulttuuriin osallistumisen kynnyistä madalletaan maksuttomilla tapahtumilla ja Kaikukorttitoiminnalla. Mutta juuri näitä mainittuja kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa meillä ei ole.

6.3 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi vuosina 2021–2025

Haapajärven väestö on kehittynyt vuosina 2021–2025 pitkälti aiempien arvioiden mukaisesti. Syntyvyys on jatkanut laskuaan, ikäluokat ovat pienentyneet ja yli 64-vuotiaiden osuus on kasvanut. Haapajärven muuttuva väestörakenne – erityisesti työikäisten määrän väheneminen ja ikääntyneiden osuuden kasvu – heijastuu suoraan kaupungin huoltosuhteeseen ja samalla sen taloudellisiin mahdollisuuksiin järjestää palveluja. Ikärakenteen muutos lisää palvelutarvetta samaan aikaan, kun verotuloja tuottavan väestön määrä pienenee.

Nopeasti laskeva syntyvyys tuo lisäksi omat haasteensa vaikeuttaen kaupungin tulevaisuuden palvelujen mitoittamista ja järjestämistä. Ilmiö ei ole yksin Haapajärven, vaan lasten ja nuorten ikäluokkien tuntuva pieneneminen on havaittavissa yleisesti alueellamme sekä laajasti muuallakin Suomessa. Ennusteiden mukaan Haapajärven nuoret ikäluokat supistuvat nopeasti 2030-luvulle siirryttäessä, samalla kun ikääntyneiden määrä jatkaa kasvuaan.

Yli 18-vuotiaille suunnattu Minun arkeni ja elämäni -kysely suoritettiin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kunnissa syksyllä 2024. Haapajärvellä vastauksia saatiin 201. Vastanneista 38,3 prosenttia koki arjen olevan riittävän hyvää eikä muutoksia kaivata. 54,2 prosenttia vastanneista kertoi kaipaavansa pientä muutosta ja ainoastaan 7,5 prosentti koki, että päivittäiseen elämään tarvitaan iso muutos. Verrattuna edelliseen Minun arkeni ja elämäni -kyselyyn vuodelta 2021 tulokset olivat heikentyneet muutaman prosentin elämänsä tyytyväisten määrän osalta. Toisaalta niiden vastanneiden määrä, jotka kokivat elämänsä kaipaavan isoa muutosta, oli pienentynyt vajaan parin prosentin verran.

Se, mihin elämän osa-alueeseen kaivattiin muutosta, on muuttunut vuodesta 2021 vuoteen 2024 verrattuna. Vuonna 2021 tärkeimmäksi koettu muutostarve koski *ihmissuhteita*, kun taas vuonna

2024 tärkein muutostarve koettiin *rahan riittävydessä arkeen ja peruselämään*. Vuoden 2024 muutostarpeiden top 5 listalle nousi myös *kehon terveys* (30 %), mikä vuonna 2021 termillä ”*fyysinen terveys*” oli muutostarpeena 15 prosentilla vastanneista. Vuoden 2024 kyselyssä vastaajista 56,3 prosentilla *itsellään oli yksi tai useampi pitkäaikainen sairaus, oire tai vamma* ja 57,1 prosentilla *läheisellä oli yksi tai useampi pitkäaikainen sairaus, oire tai vamma*. Tätä kysymystä ei ollut vuoden 2021 kyselyssä. Toinen huomionarvoinen asia on 2024 vuoden kyselyssä kolmannelle sijalle noussut *avun ja palvelujen saanti silloin, kun niitä tarvitsee*. Vuoden 2021 kyselyssä huolissaan avun ja palvelujen saannista oli vain 10 % vastanneista, kun vuonna 2024 vastaava luku oli 30 %.

Haapajärven Minun arkeni ja elämäni -kyselyn vastaukset vuonna 2024 vastasivat Pohjois-Pohjanmaan muiden kuntien kyselyn vastauksia kolme tärkeimmän muutostarpeen osalta.

Minun arkeni ja elämäni -kysely 2021		Minun arkeni ja elämäni -kysely 2024	
Ihmissuhteet (esim. perhe, läheiset, ystävät)	32 %	Rahan riittävyys arkeen ja peruselämään, esimerkiksi rahaa asuntoon, ruokaan ja lääkkeisiin	37 %
Taloudellinen toimeentulo	25 %	Kehon terveys; kehon terveydentila ja sairaudet	30 %
Työ	23 %	Avun ja palvelujen saanti silloin, kun niitä tarvitsen	21 %
Harrastukset	21 %	Työelämä tai valmius työelämään	20 %
Vapaa-aika	20 %	Uni ja lepo	20 %

Taulukko 6. Minun arkeni ja elämäni -kyselyjen tuloksia vuosilta 2021 ja 2024 tärkeimpien muutostarpeiden osalta haapajärvisten vastaajien mielestä.

Talous, väestö ja elinvoima

Haapajärven kaupungin talouden kannalta keskeisiä haasteita kuluneen valtuustokauden aikana ovat olleet velkaantuneisuus sekä menojen suhde tuloihin. Valtiovarainministeriö asetti kesällä 2021 Haapajärven kaupungin ns. kriisikuntien arviointimenettelyyn kattamattomien alijäämien vuoksi. Arviointimenettelyssä tehtiin syksyn 2021 aikana toimenpideohjelma talouden kuntoon saattamiseksi. Vuonna 2024 kaupunki käynnisti arviointimenettelyn täydentävien toimenpiteiden laatimisen. Taloudellisen tilanteen aiheuttamien haasteiden selättämiseksi on tehty lukuisia säästötoimenpiteitä.

Haapajärven asukasluku 31.12.2025 oli 6 443 asukasta. Väestörakenteessa näkyy väestön ikääntyminen. Haastetta tulevaisuudessa tuo korkea huoltosuhde (81,8), joka on maakunnallista keskiarvoa (62,9) huomattavasti korkeampi. Haasteina nähdäänkin väestökehityksen saaminen positiiviseksi ja väestön ikääntymisen huomioiminen palveluissa. Haapajärven

työpaikkaomavaraisuusaste on hyvä ja tavoitteena onkin saada muualta työssä käyviä muuttamaan paikkakunnalle.

Väestöennuste 2030 (laskettu 2024)	2024
0–6-vuotiaat, % väestöstä	5,9
7–15-vuotiaat, % väestöstä	9,7
16–24-vuotiaat, % väestöstä	9,9
25–64-vuotiaat, % väestöstä	42,2
65–74-vuotiaat, % väestöstä	15,3
75 vuotta täyttäneet, % väestöstä	17,0

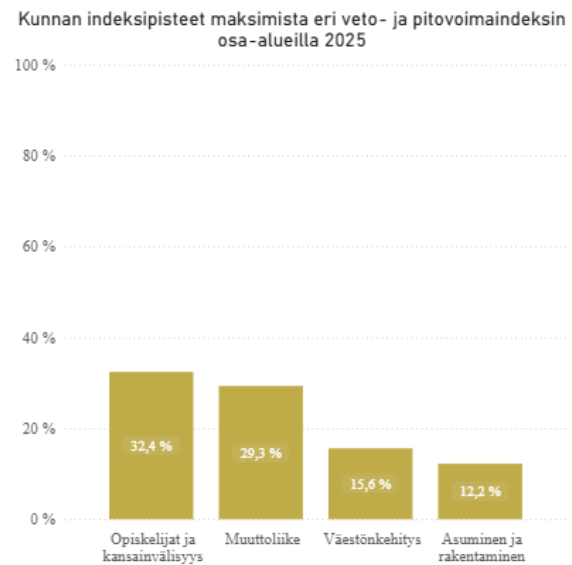
Taulukko 7. Väestöennuste 2030. Laskettu 2024.

Kuntaliitto on ottanut käyttöön kuntien elinvoimaa, vetovoimaa ja pitovoimaa kuvaavan EVP-indeksin. Vanha elinvoimaindikaattori on poistunut käytöstä. Tämän muutoksen jälkeen Kuntaliittokonsernissa käytetään nyt yhtenäistä FCG:n ja MDI:n kehittämää indeksiä. EVP-indeksin tavoitteena on tarkastella kokonaisvaltaisesti ja samanaikaisesti sekä alueiden elinvoimaa että veto- ja pitovoimaa. EVP-indeksi on kehitetty tukemaan kuntien strategiatyötä ja tilannekuvan seurantaan. EVP-indeksi muodostuu kahdesta osa-alueesta: elinvoimaindeksistä sekä veto- ja pitovoimaindeksistä. Indeksii on muodostettu alueiden elinvoimaisuuteen ja vetovoimaisuuteen ja pitovoimaisuuteen liittyvien avainmuuttujien avulla. 20 avainmuuttujaa on poimittu pääosin Tilastokeskuksen tietokannoista.

Vuosina 2020—2025 kuntien EVP-indeksin muutokset kytkeytyvät vahvimmin työmarkkinoiden kehitykseen ja muuttoliikkeeseen. Toiseksi tärkein tekijä on avoimen sektorin työpaikkakehitys. Nämä kaksi muuttujaa edellä selittävät yhdessä 63 % indeksin muutoksista. Kun mukaan otetaan lisäksi kuntien talouslukuindeksi, yritysperustanta ja 15—34-vuotiaiden nettomuutto, nousee viiden muuttujan yhteinen selitysosuus 85 %:iin tarkastelujaksolla. Myös kuntien taloudellisen tilanteen eriytyminen on vaikuttanut merkittävästi EVP-indeksin kehitykseen. Haapajärven EVP-indeksit vuodelta 2025 olivat elinvoiman osalta 33,9 ja vetovoiman osalta 22,1. Yhteisindeksi oli 28,0.

Alueellisen kehityksen EVP-indeksi osa-alueittain

Kunta
Haapajärvi

Kuvio 1. Alueellisen kehityksen EVP-indeksi osa-alueittain Haapajärvellä 2025.

Huono-osaisuus Suomessa -palvelu on Diakonia-ammattikorkeakoulun kehittämä ja ylläpitämä karttasivusto, joka tuottaa eriteltyä tietoa huono-osaisuudesta. Huono-osaisuutta määritellään inhimillisen, sosiaalisen ja taloudellisen ulottuvuuden kautta. Huono-osaisuusindikaattorit perustuvat Sotkanet-palvelusta löytyvään tilastotietoon. Muuttuja on muodostettu kolmen huono-osaisuusmuuttujan (inhimillinen, sosiaalinen ja taloudellinen) keskiarvosta. *Haapajärven suhdeluku* 131,1, mikä on neljänneksi suurin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntien joukossa.

Inhimillisen huono-osaisuuden summamuuttuja kuvaa eri tekijöistä koostuvaa kokonaisindeksiä, joka heijastaa yksilöiden hyvinvoinnin ja pärjäämisen haasteita kuntatasolla. Se on muodostettu laskemalla keskiarvo kuudesta mittarista:

- 17–24-vuotiaiden koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuudesta (mediaani),
- kunnan yleisestä pienituloisuusasteesta (mediaani),
- nuorisotyöttömyyden tasosta (mediaani),
- pitkäaikaistyöttömyydestä (mediaani),
- pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneista 18–24-vuotiaista (mediaani)
- sekä vastaavasta 25–64-vuotiaiden ryhmästä (mediaani).

Summaluvun 90,7 perusteella Haapajärven tilanne sijoittuu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntien joukossa suunnilleen keskitasolle, ei heikoimpien eikä parhaiden kuntien joukkoon.

Huono-osaisuuden sosiaalisten vaikutusten summamuuttuja kuvaa sitä, miten huono-osaisuus ilmenee ja vaikuttaa koko yhteisöön, ei vain yksilöihin. Se koostuu neljän eri ilmiön kuntakohtaisesta mediaanista:

- niiden 0–17-vuotiaiden osuus, joista on tehty lastensuojeluilmoitus
- kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden osuus
- päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista epäiltyjen määrä
- sekä poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset

Haapajärven summaluku 82,2 sijoittuu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kunnissa hieman keskitason alapuolelle. Luku kertoo, että sosiaaliset huono-osaisuuden vaikutukset ovat alueen muihin kuntiin verrattuna hieman keskimääräistä lievempiä.

Huono-osaisuuden taloudellisia vaikutuksia kuvaava summamuuttuja kertoo, miten huono-osaisuus heijastuu kunnan talouteen, erityisesti palveluiden kustannuksiin ja tuen tarpeisiin. Se on laskettu viiden eri tekijän kuntakohtaisesta mediaanista:

- aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntien määrä
- kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen taso
- lastensuojelun laitos- ja perhehoidon nettomenot
- sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla päihdesyistä hoidetut potilaat
- täydentävän toimeentulotuen määrä

Haapajärven taloudellisia vaikutuksia kuvaava suhdeluku on 198,7, mikä on selvästi korkeampi kuin yhdessäkään muussa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kunnassa. Näin korkea arvo osoittaa, että huono-osaisuus aiheuttaa kunnalle poikkeuksellisen suuria taloudellisia paineita ja kuormittaa Haapajärven kuntataloutta huomattavasti verrattuna muihin alueen kuntiin.

Taloudellisen tilanteen heikkeneminen on havaittu käytännössä seurakunnan ja järjestöjen toiminnassa. Seurakunnan kerran kuussa järjestämä yhteinen maksuton ruokailu kokoaa yhteen satoja ruokailijoita. Diakoniatyön ruoka-apua on annettu huomattavia määriä, ja Ruokapankin jonot eivät ole lyhentyneet.

Sairastavuusindeksi Haapajärvellä on nousussa ja se on korkeampi kuin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen muissa kunnissa. Ikävakioitu tapaturmaindeksi on laskusuunnassa ja lähes sama kuin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen muissa kunnissa. Työkyvyttömyysindeksi on pysynyt lähes samalla tasolla valtuustokauden ajan. Se on huomattavasti suurempi kuin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen muissa kunnissa.

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Lasten pienituloisuusaste on 16,6 %, mikä on suurempi kuin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Pienituloisuus on lisääntynyt vertailuvuosien aikana. Siitä huolimatta toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien perheiden määrä on pysynyt samassa.

Perheen taloudellisen tilanteen 8. ja 9.-luokan oppilaista kokee kohtalaiseksi tai sitä huonommaksi 35 % (Pohteen alueen ka 27 %) ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 33 % (Pohteen alueen ka 27 %). Molemmat tulokset ovat nousussa verrattuna vuosiin 2021 ja 2023.

Kodin ulkopuolelle sijoitettuna alle 17-vuotiaita on saman verran kuin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen muissa kunnissa eli 1,5 % vastaavan ikäisistä. Lapsiperhepalvelujen kotipalveluissa ja perhetyössä olevien perheiden määrä on laskenut huomattavasti vertailuvuosien aikana.

Lasten ja nuorten harrastamista on edistetty Harrastamisen Suomen mallin avulla. Sen kautta on seuratoiminnan ulkopuolella oleville järjestetty monenlaisia harrastuksia ja liikuntamahdollisuuksia. Vähintään kerran viikossa jotakin harrastavien 4. ja 5. luokkalaisten määrä on pysynyt samassa (88 %). 8. ja 9. luokkalaisten osuus on hieman laskenut (93 %) ja lukiolaisten osuus taas noussut (98 %). Lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä mittaavassa MOVE! -mittauksessa on ollut vaihtelua vuosittain, mutta viimeisimmissä mittauksissa 5. luokan oppilaiden tulokset ovat parantuneet ja 8. luokkalaisten tulokset huonontuneet vertailuvuosien aikana.

Tyytyväisyys elämäänsä tällä hetkellä 4. ja 5. luokkalaisten ja lukion 1. ja 2. luokkalaisten keskuudessa oli korkeimmillaan vuonna 2023. Vuoden 2025 kouluterveyskyselyssä se oli hieman laskenut. 8. ja 9. luokkalaisten tyytyväisyys elämäänsä on laskenut koko valtuustokauden ajan. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on noussut 8. ja 9. luokkalaisilla ja hieman laskenut lukion 1. ja 2. luokkalaisilla. Positiivinen mielenterveys on lisääntynyt sekä 8. ja 9. luokkalaisilla että lukion 1. ja 2. luokkalaisilla. Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevia 4. ja 5. luokkalaisia oli vuoden 2025 kouluterveyskyselyssä 10 %, 8. ja 9. luokkalaisia 25 % ja lukion 1. ja 2. luokkalaisia 29 %. Nämä luvut olivat pysyneet lähes samassa valtuustokauden ajan.

Terveyttä edistäviä elintapoja -summaindikaattori ilmaisee niiden oppilaiden osuuden prosentteina, joilla on kolme seuraavista elintavoista: syö aamupalaa joka arkipäivä, liikkuu vähintään tunnin päivässä, nukkuu mielestään tarpeeksi. Tämä luku on hieman pienentynyt 4. ja 5. luokkalaisten keskuudessa ja reilusti pienentynyt 8. ja 9. luokkalaisten keskuudessa.

Usein itsensä yksinäiseksi tuntevien peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuus ko. ikäluokassa on lisääntynyt (6 %). 8. ja 9. luokkalaisten joukossa melko usein tai jatkuvasti yksinäiseksi itsensä tuntevien määrä ikäluokasta on vähentynyt (13 %) ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista pysynyt lähes samana (16 %).

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria 17–24-vuotiaita nuoria on 6,9 % vastaavan ikäisistä nuorista. Tämä luku on laskenut vuodesta 21, mutta se on noususuunnassa. Nuorisotyöttömyys on kasvanut huolestuttavasti ollen vuoden 2025 lopussa 12,5 % alle 25-vuotiaiden työvoimasta. Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevia 18–24-vuotiaita on 18,9 % vastaavan ikäisistä nuorista. Syrjäytyneiden nuorten määrä on noussut vuodesta 2021, jolloin osuus oli 16,5 %. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 18–24-vuotiaiden osuus on myös hieman kasvanut. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–24-vuotiaiden määrä on hieman laskenut.

ZekkiPro-hyvinvointikysely toteutettiin Pohjois-Pohjanmaan alueella syksyllä 2024, ja siihen osallistuivat 7–17-vuotiaat lapset ja nuoret. Kyselyssä kartoitettiin heidän kokemuksiaan omasta hyvinvoinnistaan sekä arjen eri osa-alueista. Lisäksi selvitettiin, miten pitkäaikaiset vammat, oireet

tai sairaudet vaikuttavat vastaajien jokapäiväiseen elämään ja toimintakykyyn. Vastaavanlaista kyselyä ei ole tehty vertailuvuosien aikana.

Kysely tehtiin pääosin koulupäivän aikana, mutta 7–9-vuotiaat vastasivat siihen kotona yhdessä huoltajiensa kanssa. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella vastauksia kertyi yhteensä 25 352 lapselta ja nuorelta 28 kunnasta.

Haapajärvellä vastanneita oli seuraavasti:

- 7–9-vuotiaita: 55 (24,6 % vastaavan ikäisistä)
- 10–13-vuotiaita: 267 (82,9 % vastaavan ikäisistä)
- 14–17-vuotiaita: 165 (60,5 % vastaavan ikäisistä)

Kaikissa ikäryhmissä vastaukset olivat hyvin lähellä maakunnan keskiarvoa. Tässä kyselyn vastauksia ikäluokittain:

7-9-VUOTIAIDEN HYVINVOINTI ERI ULOTTUVUUKSILLA KUNNITTAIN

	Herääminen	Aamu- ja iltatoimet	Koulumatkat	Koulu	Koti	Ystävät	Tavarat	Harrastaminen	Turvallisuus	Elämä
Alavieska	6,5	8,3	8,8	7,9	9,3	8,8	9,2	8,1	9,5	9,1
Haapajärvi	7,7	8,4	9,0	8,8	9,4	9,0	9,4	8,9	9,3	9,2
Haapavesi	7,6	8,0	9,1	8,5	9,2	9,2	9,4	8,5	9,4	9,1
Halluoto	6,9	7,8	9,1	8,5	8,8	9,5	9,2	8,6	8,5	9,0
Ii	7,5	8,1	9,0	8,3	9,0	9,2	9,4	8,5	9,2	9,0
Kalajoki	7,5	8,1	9,4	8,7	9,2	9,4	9,3	8,6	9,2	9,0
Kempele	6,9	8,1	9,1	8,3	9,1	9,2	9,3	8,4	9,2	8,8
Kuusamo	7,3	7,9	9,3	8,3	9,5	9,1	9,4	8,8	8,7	9,2
Kärsämäki	8,6	8,7	9,6	9,3	9,3	9,6	9,2	8,4	9,2	9,2
Liminka	6,8	7,6	9,2	8,3	9,1	9,1	9,0	8,4	9,2	8,7
Merijärvi	6,4	7,1	8,9	6,8	8,1	8,0	8,7	7,5	8,4	8,3
Nivala	7,3	7,6	9,3	8,5	8,9	9,1	9,0	8,2	9,1	9,1
Oulainen	7,2	8,1	9,3	8,4	8,8	9,2	9,2	8,7	9,4	8,9
Oulu	7,1	8,2	9,3	8,5	9,3	9,2	9,2	8,7	9,3	9,0
Pudasjärvi	7,7	7,8	9,1	8,2	9,3	9,0	9,2	8,7	9,3	9,0
Pyhäjoki	7,3	8,5	9,5	9,0	9,2	9,9	9,8	9,1	9,5	8,8
Pyhäjärvi	6,6	7,8	9,1	7,7	9,3	8,8	9,0	8,4	9,2	9,1
Pyhäntä	6,9	8,0	9,2	8,2	9,0	9,4	9,1	8,8	9,5	8,3
Raahe	7,2	8,2	9,4	8,2	9,2	9,1	9,4	8,6	9,2	9,0
Reisjärvi	7,1	8,0	9,3	8,3	9,2	9,1	9,0	8,5	9,1	8,9
Sievi	8,0	8,4	9,4	9,2	9,4	9,6	9,4	8,8	9,5	9,1
Siikajoki	6,7	8,2	9,2	8,3	9,2	9,1	9,3	8,3	9,2	8,9
Siikalatva	7,2	8,0	8,7	7,9	9,1	8,9	8,8	8,0	8,9	8,6
Taivalkoski	7,4	8,4	9,3	8,6	9,4	9,1	8,9	8,5	9,2	9,0
Tyrnävä	7,9	8,1	9,5	8,5	9,2	9,6	9,3	8,3	9,4	9,0
Utajärvi	8,2	8,3	9,7	8,7	8,9	9,1	9,7	8,0	9,7	9,2
Vaala	6,8	9,1	9,3	8,0	9,7	9,1	9,1	8,6	9,3	9,3
Ylivieska	7,1	8,2	9,4	8,8	9,2	9,4	9,3	8,8	9,5	9,2
Pohteen keskiarvo	7,2	8,1	9,3	8,4	9,2	9,2	9,2	8,6	9,3	9,0

Värit kuvastavat sitä miten kunta eroaa Pohteen keskiarvosta

10-13-VUOTIAIDEN HYVINVOINTI ERI ULOTTUVUUKSILLA KUNNITTAIN

	Herääminen	Ponnistelu	Turvallisuus	Koulu	Koti	Ystävät	Tavarat	Harrastus	Itsetunto	Elämä	Kehollinen halitta	Mielenterveyden halitta	Vamman aiheuttama halitta
Alavieska	5,7	6,5	8,2	6,2	9,1	8,5	8,5	8,1	7,3	7,8	7,6	7,7	7,8
Haapajärvi	6,1	7,0	8,9	7,0	9,1	8,8	9,0	8,6	7,6	7,8	7,8	7,7	8,2
Haapavesi	6,3	7,3	8,8	7,3	9,2	9,0	8,7	8,6	7,9	8,2	8,3	8,4	8,6
Hailuoto	4,6	6,1	7,2	4,9	8,5	7,7	8,1	7,1	6,2	6,6	6,3	6,7	7,2
Ii	6,5	7,1	8,7	6,8	9,1	8,7	8,8	8,4	7,6	8,0	7,9	8,0	8,4
Kalajoki	5,7	6,7	8,5	6,3	9,0	8,5	8,6	8,3	7,3	7,6	7,7	8,0	8,0
Kempele	6,4	7,3	8,8	7,4	9,3	8,9	9,0	8,9	8,0	8,2	8,0	8,3	8,4
Kuusamo	5,7	6,7	8,2	6,1	9,0	8,6	8,5	8,4	7,3	7,5	7,7	7,8	8,2
Kärsämäki	6,5	7,4	9,0	7,3	9,3	9,2	9,0	8,8	8,4	8,4	8,0	8,0	8,2
Liminka	6,4	7,3	8,6	7,1	9,2	8,8	8,9	8,6	8,0	8,3	8,1	8,4	8,6
Merijärvi	6,7	7,3	8,9	7,1	8,7	8,9	9,1	8,1	8,2	8,1	8,1	8,5	8,7
Nivala	5,8	6,8	8,6	6,6	8,9	8,6	8,7	8,5	7,6	7,8	8,0	8,2	8,5
Oulainen	6,2	7,0	8,9	7,2	9,2	8,9	8,9	8,6	7,6	8,1	8,4	8,6	8,7
Oulu	6,1	7,2	8,6	6,9	9,2	8,8	9,0	8,8	7,8	8,1	8,0	8,1	8,4
Pudasjärvi	6,1	6,8	8,7	6,5	9,1	8,7	8,7	8,2	7,6	8,0	7,8	7,8	8,3
Pyhäjoki	6,2	7,3	8,9	7,2	9,2	8,8	8,9	8,5	8,0	8,2	7,8	7,8	8,2
Pyhäjärvi	5,8	6,8	8,7	6,6	9,1	8,8	9,0	8,5	7,0	8,0	8,1	8,2	8,5
Pyhäntä	5,9	7,1	9,1	7,2	8,9	8,9	8,8	8,4	7,9	8,0	7,9	7,9	8,1
Raahe	6,0	7,0	8,7	6,8	9,1	8,6	8,8	8,4	7,7	8,0	8,1	8,3	8,4
Reisjärvi	6,4	7,5	8,6	6,1	9,0	8,0	9,1	8,7	7,1	7,8	7,4	7,5	7,5
Sievi	6,3	7,2	8,8	6,8	9,1	9,0	8,8	8,4	7,8	8,1	8,0	8,5	8,5
Siikajoki	6,4	7,0	8,4	7,2	9,2	8,5	8,8	8,1	7,8	8,0	8,1	8,1	8,4
Siikalatva	5,5	6,7	8,7	6,2	9,2	9,0	8,7	8,4	8,0	8,3	7,8	8,3	8,2
Taivalkoski	6,8	7,3	8,8	7,5	9,1	9,2	9,1	8,7	8,0	8,2	8,2	8,2	8,5
Tyrnävä	6,2	6,9	8,7	6,9	9,2	8,8	8,8	8,3	7,8	8,0	8,0	8,3	8,6
Utajärvi	6,5	6,9	8,8	6,6	9,0	8,6	8,9	8,4	7,6	7,9	7,6	7,9	8,3
Vaala	5,4	6,2	8,7	6,4	9,2	8,9	8,5	8,3	7,5	7,8	8,3	8,2	8,6
Ylivieska	6,1	7,2	8,8	7,0	9,1	8,9	8,9	8,7	7,7	8,1	8,2	8,4	8,6
Pohteen keskiarvo	6,1	7,1	8,7	6,9	9,2	8,8	8,9	8,6	7,7	8,0	8,0	8,2	8,4

Värit kuvastavat sitä miten kunta eroaa Pohteen keskiarvosta

14-17-VUOTIAIDEN HYVINVOINTI ERI ULOTTUVUUKSILLA KUNNITTAIN

	Terveystietä	Vaikeuksien voittaminen	Asumisolot	Päryäminen	Perhe	Ystävät	Talous	Vahvuudet	Itsetunto	Elämä	Kehollinen halitta	Mielenterveyden halitta	Vamman aiheuttama halitta
Alavieska	7,9	6,9	8,2	7,7	8,4	8,0	7,4	7,3	7,0	7,8	7,8	7,3	7,6
Haapajärvi	7,6	7,2	8,6	7,5	8,8	7,9	7,7	7,5	6,8	7,5	7,6	7,3	8,4
Haapavesi	6,7	6,5	8,4	6,9	8,5	7,6	7,2	7,1	6,0	6,9	7,2	6,8	7,9
Hailuoto	7,1	7,3	7,9	7,6	8,1	7,7	7,0	7,1	6,3	7,6	6,4	6,6	7,4
Ii	7,5	7,1	8,6	7,6	8,7	7,9	7,7	7,7	7,0	7,7	6,9	7,1	7,9
Kalajoki	7,5	7,2	8,5	7,6	8,8	7,6	7,6	7,8	7,0	7,6	7,5	7,4	8,2
Kempele	7,8	7,4	8,8	7,8	8,8	8,1	7,9	8,0	7,1	7,8	7,5	7,5	8,2
Kuusamo	7,6	7,2	8,6	7,5	8,7	7,9	7,4	7,8	6,9	7,7	7,3	7,4	8,1
Kärsämäki	7,9	7,4	8,9	7,7	8,9	7,9	7,6	7,9	7,1	8,0	7,7	7,3	8,0
Liminka	7,5	7,2	8,8	7,6	8,8	7,9	7,5	7,7	6,9	7,6	7,6	7,4	8,4
Merijärvi	7,8	7,4	8,6	8,0	9,0	8,4	7,6	7,8	7,3	8,2	8,4	7,8	8,6
Nivala	7,5	7,1	8,7	7,5	9,1	8,3	7,7	7,8	6,9	7,7	7,4	7,6	8,5
Oulainen	7,3	6,9	8,5	7,3	8,7	7,7	7,6	7,4	6,5	7,3	7,6	7,2	8,3
Oulu	7,4	7,1	8,6	7,4	8,7	7,9	7,6	7,7	6,7	7,5	7,2	7,0	8,0
Pudasjärvi	8,1	7,8	8,8	7,9	9,1	8,3	7,7	7,8	7,4	8,1	7,3	7,6	8,0
Pyhäjoki	7,4	7,2	8,8	7,3	8,6	8,0	8,4	7,9	7,1	7,9	7,0	7,0	7,9
Pyhäjärvi	7,5	7,1	8,8	7,6	9,0	8,2	7,7	7,5	6,7	7,8	6,8	7,2	7,9
Pyhäntä	7,5	7,4	8,6	7,6	9,0	7,6	7,3	7,7	6,8	7,6	7,8	7,7	8,6
Raahe	7,5	7,2	8,6	7,7	8,8	7,9	7,6	7,6	6,9	7,4	7,2	7,1	8,0
Reisjärvi	7,4	7,2	8,1	7,4	8,8	7,9	7,2	7,6	6,4	7,6	6,8	6,9	7,6
Sievi	7,5	7,1	8,6	7,6	8,9	7,8	7,5	7,4	7,1	7,6	7,1	6,8	7,8
Siikajoki	7,6	7,5	8,6	7,7	8,6	7,6	7,5	7,6	6,9	7,7	7,1	7,3	7,9
Siikalatva	7,3	7,0	8,8	7,5	8,9	7,9	7,5	7,3	6,8	7,7	7,4	7,3	8,3
Taivalkoski	7,5	7,2	8,9	7,7	8,6	7,6	7,6	7,5	6,8	7,8	7,5	6,8	8,2
Tyrnävä	7,6	7,2	8,5	7,4	8,8	7,9	7,2	7,3	6,7	7,5	7,3	7,4	8,3
Utajärvi	7,2	7,0	8,6	7,3	8,7	8,2	7,7	7,6	6,8	7,5	7,6	7,1	8,3
Vaala	7,5	7,8	8,5	7,4	8,7	7,5	8,2	7,4	7,2	7,9	7,0	7,1	7,8
Ylivieska	7,7	7,2	8,7	7,7	8,9	8,1	7,7	7,4	6,9	7,6	7,3	7,5	8,4
Pohteen keskiarvo	7,5	7,2	8,6	7,5	8,8	7,9	7,6	7,6	6,8	7,6	7,3	7,2	8,1

Värit kuvastavat sitä miten kunta eroaa Pohteen keskiarvosta

Haapajärven nuorisovaltuuston kysely

Nuorisovaltuuston kanssa yhteistyössä toteutettiin kysely Haapajärven yläkoulun oppilaille toukokuussa 2025. Kyselyn tarkoituksena oli kerätä nuorten ajatuksia hyvinvointiin liittyvistä asioista Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman pohjatiedoksi. Kysymykset oli muotoiltu pohjoispohjalaisen hyvinvointikäsityksen mukaisesti ja koskivat koskevat yhtä hyvinvoinnin osa-alueita kerrallaan. Nuoria pyydettiin kertomaan, miten he kokevat haapajärvisenä nuorena tämän

kunkin hyvinvointitekijän plussat ja miinukset ja mihin tulevaisuudessa tulisi kunkin osa-alueen kohdalla kiinnittää huomiota. Lisäksi nuorilta kysyttiin, mitkä asiat ovat heille merkityksellisiä ja tärkeitä Haapajärvellä ja mitä asioita he haluaisivat säilyttää tai muuttaa.

Kyselyyn saatiin 56 vastausta. Seuraavassa on vastaukset tiivistettynä osa-alueittain.

Oppiminen ja kasvu ihmisenä

- Koulut tarjoavat paljon oppimista ja ystävyyssuhteita, mutta mukana on myös kiusaamista ja muilta saatua negatiivista palautetta.
- Haapajärvellä on hyvät opettajat, mutta koulujen sisäilmaongelmat heikentävät hyvinvointia.
- Toiveena on yksilöllinen ja tarpeisiin mukautettu opetus, erityisesti neurokirjon oppijoille.
- Kouluruoan, oppimateriaalien ja laitehankintojen ilmaisuus koetaan arvokkaiksi eduiksi.
- Osa kokee yhteisön ahdasmieliseksi ja kasvatuksen puutteelliseksi.

Suhteet toisiin ihmisiin ja mahdollisuus vaikuttaa

- Pienessä kaupungissa kaikki tuntevat toisensa, mikä voi luoda turvallisuutta mutta myös painetta ja kiusaamisen riskiä.
- Nuorilla ei ole tarpeeksi paikkoja viettää aikaa.
- Kyselyt ja koulun kautta saadut vaikuttamismahdollisuudet koetaan hyvinä.
- Toiveena lisää ystävällisyyttä erilaisia ihmisiä kohtaan.
- Harrastukset ja kerhot auttavat luomaan uusia ihmissuhteita.
- Kiusaaminen on yksi suurimmista haasteista.

Asuminen, ympäristö ja luonto

- Haapajärvi koetaan turvalliseksi ja siistiksi asuinpaikaksi. Luonto on suuri vahvuus.
- Julkista liikennettä kaivataan lisää.
- Roskaaminen harmittaa, mutta siivouspäivät ja yhteinen vastuunkanto ovat tärkeitä.
- Sisäilmaongelmat ja kosteusvauriot koskettavat sekä kouluja että osaa asunnoista.
- Toiveena enemmän kasveja ja kukkia keskustaan sekä puiden säilyttäminen.

Turvallisuus

- Kaupunki koetaan päivisin turvalliseksi.
- Iltaisin päihteiden käyttö ja häiriökäyttäytyminen heikentävät turvallisuuden tunnetta.
- Liikenneturvallisuus on pääosin hyvä, mutta osa autoilijoista aiheuttaa häiriötä.
- Toiveena pyöräteiden parantaminen ja yleinen siisteys sekä vastuullinen käyttäytyminen.

Arjen raha-asiat

- Ruoka ja asuminen koetaan kalliiksi, ja nuorille töitä on vähän.
- Osa perheistä pärjää hyvin, mutta monet kokevat Haapajärven taloustilanteen heikoksi.
- Lomautukset ja yleinen talouden heilahtelu huolestuttavat.
- Ehdotuksia: ilmainen päivähoido tukemaan lapsiperheitä.

Työ ja valmiudet työelämään

- Kesätyöpaikkoja on jonkin verran, mutta monelle nuorelle niitä ei riitä.
- Haapajärvellä on työpaikkoja erityisesti sote-alalla.
- Koulut valmentavat työelämään hyvin ja harjoittelupäiviä arvostetaan.
- Nuoret kokevat, että koulutusmahdollisuudet ovat liian rajalliset (vain yksi lukio).
- Työpaikkoja on liian vähän, ja suhteilla eteneminen koetaan ongelmaksi.

Harrastukset ja kulttuuri

- Harrastusmahdollisuudet ovat hyvät, mutta lajivalikoimaa toivotaan laajemmaksi.
- Kilpaurheiluryhmiä ja kulttuuritoimintaa voisi olla enemmän.
- Harrastuksilla on tärkeä rooli ystävyysuhteiden luomisessa.
- Osa kokee kulttuuritarjonnan puutteelliseksi.

Ruoka, liikunta, lepo ja elintavat

- Kouluruokaan toivotaan parempaa laatua ja enemmän proteiinia.
- Pikaruokaravintoloita toivotaan lisää.

- Liikuntamahdollisuudet ovat hyvät, mutta osa harrastuksista liian kalliita.
- Lähiruoan ja paikallisten tuottajien tukeminen nähdään tärkeänä.

Mielen hyvinvointi ja mahdollisuus elää omannäköistä elämää

- Kaverit, hyväksyntä ja oma tila ovat nuorille tärkeitä.
- Haapajärvellä voi olla oma itsensä, mutta pieni paikkakunta luo myös paineita muiden mielipiteistä.
- Osa kokee ilmapiirin rajoittuneeksi ja tuomitsevaksi. ”Sovit joukkoon tai jäät yksin.”
- Mielenterveyspalvelut koetaan puutteellisiksi, mutta apua on kuitenkin saatavilla.

Fyysinen terveys

- Liikuntamahdollisuudet ovat monipuoliset.
- Osa kokee terveydenhuollon hitaaksi ja riittämättömäksi. Terveyskeskukseen on pitkät jonot ja kiireellisissä tilanteissa täytyy matkustaa muualle.

Ajatuksia tulevaisuudesta

- Moni nuori ei suunnittele jäävänsä Haapajärvelle. Suuremmat oppilaitokset ja uramahdollisuudet houkuttelevat muualle.
- Osa kokee tulevaisuutensa vakaaksi, osa epävarmaksi tai jopa synkäksi.
- Toiveena enemmän opiskelupaikkoja, puistoja ja nuorille suunnattuja tiloja.

Mitä halutaan säilyttää?

- Luonto, puistot ja Haapajärven yhteisöllisyys.
- Turvallisuuden tunne.

Mitä halutaan muuttaa?

- Liikuntaharrastusten hinta, kaupungin taloudellinen tilanne ja julkisen liikenteen puute.
- Terveys- ja hammaslääkäripalveluiden saatavuus.
- Lisää nuorten tiloja, aktiviteetteja ja opiskelupaikkoja.
- Tasavertainen kohtelu ja avoimempi ilmapiiri.
- Ympäristön siisteys ja kevyenliikenteen yhteyksien parantaminen.

Hyvinvoinnin kuntakortti 2025/Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvoinnin kuntakortti 2025 on hyvinvointialueen tuottama tiivis, kunta-kohtainen koonti keskeisistä hyvinvoinnin ja terveyden indikaattoreista. Kuntakortti kokoaa yhteen asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, palvelutarpeisiin ja väestökehitykseen liittyviä seikkoja ja sitä käytetään sekä kunnan omassa johtamisessa että yhdyspintatyössä hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvoinnin kuntakorttiin koottiin kuusi hyvää ja kuusi huolestuttavaa asiaa olisi tärkeintä huomioida sekä kunnan että Pohteen ennaltaehkäisevässä ja hyvinvointia edistävässä toiminnassa valtuustokaudella 2025–2025. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden osalta nostettiin esille seuraavat asiat:

Hyvät asiat		Huolestuttavat asiat	
Lapset, nuoret ja lapsiperheet		Lapset, nuoret ja lapsiperheet	
1.	Hyvät kunnan peruspalvelut takaavat sujuvan lapsiperhearjen	1.	Palvelujen saatavuus; määräaikaistarkastusten toteutuminen
2.	Erinomaiset harrastusmahdollisuudet	2.	Vanhemmuuden tukeminen

Työikäiset

Joulukuun lopussa 2025 työttömiä työnhakijoita on 319 henkilöä (11,4 % työvoimasta). Lomautettujen määrä on kasvanut ja avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt viime vuosien aikana. Uusimpien tilastojen mukaisesti myös pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut ollen vuoden 2025 lopussa 32,2 % työttömistä työnhakijoista. Nuorten osuus työttömistä työnhakijoista on kasvanut huolestuttavasti ollen vuoden 2025 lopussa 12,5 % alle 25-vuotiaiden työvoimasta. Työttömien aktivointiaste on laskenut. Aktivointiasteen laskemiseen on kuluneen valtuustokauden aikana vaikuttanut mm. kuntouttavan työtoiminnan siirtyminen hyvinvointialueelle, TE-uudistuksen vaikutukset palveluiden järjestämiseen ja rahoitukseen sekä pitkittynyt matalasuhdanne. Aktivointiaste on laskenut, koska palveluissa olevien määrä on pienentynyt erityisesti kuntouttavassa työtoiminnassa osallistuvien osalta. Myös kuntien velvoitetyöllistämisen poistuminen ja muutokset palkkatuessa vaikuttavat työttömien aktivointiasteeseen.

	2021	2022	2023	2024
Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta	7,9	8	11,7	12,2
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä	34	33,6	25,6	27,1
Työttömien aktivointiaste, %	30,6	31	27,3	24,4
Työttömät, % työvoimasta	8,5	7,6	8,7	9,5
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista	3,7	3,4	3,4	3,8

Taulukko 8. Työttömyyden tunnuslukuja Haapajärvellä 2021–2024.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 25–64-vuotiaita on pienentynyt kuluneen valtuustokauden aikana (1,2 % vastaavan ikäisistä). Toimeentulotukea sekä lyhytaikaisesti että pitkäaikaisesti saaneiden kotitalouksien määrä on pienentynyt. Työkyvyttömyyseläkettä saaneita 25–64-vuotiaita oli hieman vähemmän kuin 2021 (10,7 % vastaavan ikäisistä). Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä oli korkeimmillaan vuonna 2023, mutta nyt se on laskusuunnassa. Myös mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä oli hieman pienentynyt (4,9 %).

Monipuoliset kulttuuripalvelut ovat tavoittaneet kaikenikäisiä asukkaita. Vuoden 2024 aikana otettiin käyttöön Kaikukortti. Kaikukortilla tiukassa taloudellisessa tilanteessa olevat nuoret, aikuiset, perheet ja ikäihmiset voivat hankkia maksuttomia pääsylippuja ja kurssipaikkoja esimerkiksi erilaisiin kulttuuripalveluihin ja kansalaisopistoihin. Haapajärvellä Kaikukortilla voi hankkia lipun Haapajärven kaupungin järjestämiin kulttuuritapahtumiin, K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseoon ja uimahallille.

Kaikukortilla saa veloituksetta myös kirjaston kaukolainat ja Jokilatvan opistolta yhden Haapajärven osaston kurssin ilmaiseksi lukuvuoden aikana. Jokilatvan Opisto ja Jokilaaksojen Musiikkiopisto ovat tarjonneet monipuolisia harrastusmahdollisuuksia kaiken ikäisille koko kuluneen valtuustokauden ajan. Erityisesti Jokilatvan Opiston tarjonta on vastannut työikäisen hyvinvoinnin edistämisestä.

Myös kirjastopalvelut ovat tavoittaneet kuntalaisia. Kirjaston kokonaislainausmäärät ovat kasvaneet tasaisesti, mutta erityisesti viimeisen kahden vuoden aikana.

Kuluneen valtuustokauden aikana työllistymisen kenttä on muuttunut poikkeuksellisen paljon. Työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori aloitti työnsä vuonna 2023. Hyvinvointialueuudistuksessa kaupungin työpaja siirtyi hyvinvointialueen toiminnaksi ja uusi työpaja aloitti toimintansa alkukesästä 2024. Kaupungin työllistämispalvelujen toimintana on jatkanut Matkahuolto. Velvoitetyöllistäminen (kunnan velvollisuus tarjota työtä vähintään 57 vuotta täyttäneille työttömille työnhakijoille, joiden työttömyyspäivärahan enimmäisaika on täyttynyt) poistui syyskuun alussa 2024. Vuoden 2025 alusta TE-uudistus siirsi työvoimapalvelujen vastuun valtiolta kunnille. Tämä toi mukanaan sekä rakenteellisia että sisällöllisiä muutoksia, jotka vaikuttivat työnhakijoihin, työnantajiin, palveluntuottajiin ja kuntiin. Raahan työllisyysalue on 1.1.2025 alkaen vastannut viranomaisena lakisääteisten työvoimapalveluiden järjestämisestä alueellaan. Työllisyysalueen toiminnan rahoittavat työllisyysalueen kunnat yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Osana TE-palveluiden uudistusta kuntien osuus työttömyystukien rahoituksesta laajeni merkittävästi vuoden 2025 alussa. Haapajärven kaupungin maksuosuus työmarkkinatuesta on kasvanut huomattavasti vertailuvuosien aikana. Vuoden 2025 alusta kunnat rahoittivat aiempaa suuremman osan Kelan maksamista työttömyystuista. Muutos aikaisti rahoitusvastuun alkua, porrasti rahoitusvastuun kasvamista työttömyyden pitkittyessä ja laajensi rahoituksen koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös päivärahaa ja ansiopäivärahaa. Aiemmin kunnat eivät osallistuneet työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavan tuen rahoitukseen, mutta uudistus laajensi vastuun myös näihin etuuksiin. Vuoden 2025 alusta uudessa rahoitusmallissa työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuminen ei pysäytä työttömyyspäivien kertymistä kunnan maksuvastuun näkökulmasta. Valtio korvaa osan kasvaneesta rahoitusvastuusta valtionosuuksien kautta, mutta korvaus on kiinteä eikä seuraa työttömyyden määrän muutoksia. Eli jos työttömyys kasvaa, kunta maksaa enemmän.

Hyvinvoinnin kuntakortti 2025/Työikäiset

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvoinnin kuntakortti 2025 on hyvinvointialueen tuottama tiivis, kunta-kohtainen koonti keskeisistä hyvinvoinnin ja terveyden indikaattoreista. Kuntakortti kokoaa yhteen asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, palvelutarpeisiin ja väestökehitykseen liittyviä seikkoja ja sitä käytetään sekä kunnan omassa johtamisessa että yhdyspintatyössä hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvoinnin kuntakorttiin koottiin kuusi hyvää ja kuusi huolestuttavaa asiaa olisi tärkeintä huomioida sekä kunnan että Pohteen ennaltaehkäisevässä ja hyvinvointia edistävässä toiminnassa valtuustokaudella 2025–2025. Työikäisten osalta nostettiin esille seuraavat asiat:

Hyvät asiat		Huolestuttavat asiat	
Työikäiset		Työikäiset	
1.	Hyvät peruspalvelut sujuvan arjen takaamiseksi	1.	Palvelujen saatavuus; työttömien terveystarkastukset
2.	Virkeät ja aktiiviset kylät	2.	Työllisyystilanne ja yhteistyö työllisyysalueen kanssa

Ikäihmiset

Haapajärvellä 65 vuotta täyttäneitä on 32,2 % väestöstä. Haapajärven väestö ikääntyy ennen kaikkea siksi, että syntyvyys on laskenut ja ikäluokat pienentyvät, mikä näkyy koko Pohjois-Pohjanmaan alueella. Lisäksi nuoret aikuiset muuttavat pois opintojen ja työn perässä, samalla kun työpaikkojen määrä ja työvoiman kysyntä ovat alueella heikentyneet. Samanaikaisesti ikääntyneiden osuus kasvaa, sillä suuret ikäluokat jäävät eläkkeelle ja pysyvät paikkakunnalla. Ikääntyneiden määrän kasvu vaikuttaa sekä palvelutarpeisiin että kunnan talouteen.

	2021	2022	2023	2024
65 vuotta täyttäneet, % väestöstä	26,2	27	27,8	28,6
65 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2024)				32,2
65 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2040 (laskettu 2024)				32,6

Taulukko 6. 65 vuotta täyttäneiden määrän kehitys Haapajärvellä.

Yksin asuvien yli 75-vuotiaiden määrä on pysynyt samassa vertailuvuosien ajan ja se on noin 45 %. Samoin myös kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden määrä, mikä on vuonna 2025 noin 92 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Omaishoidon tukea saaneiden 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä on laskenut kuluneen valtuustokauden aikana 6,8 prosentista 5,3 % prosenttiin. Laskua selittävät erityisesti pitkät käsittelyviiveet, myöntämisperusteiden muutokset sekä muutokset hoidettavien palvelutarpeissa ja omaishoitajien jaksamisessa.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen määrä 65 vuotta täyttäneillä on vaihdellut vuosittain ollen vähempänä vuosina 2021 ja 2023. Viimeisimmät tiedot vuodelta 2024 osoittavat määrän lisääntymistä. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen lisääntyminen 65 vuotta täyttäneillä on tyypillinen seuraus väestön ikääntymisestä, sairastavuuden kasvusta, lääkityksen vaikutuksista ja kodin turvallisuushaasteista. Myös hyvinvointialueuudistus vaikutti ikäihmisten hyvinvointia ja liikkumista tukevien palvelujen järjestämiseen. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston mukaan Pohteella oli vuonna 2024–2025 merkittäviä viiveitä omaishoidon ja ikäihmisten palvelujen käsittelyssä. Käsittelyruuhkat ovat vaikuttaneet myös liikkumisen apuvälineiden myöntämiseen, palvelutarpeen arviointiin ja kuntoutus- ja toimintakyvyn tukipalvelujen saatavuuteen. Liikkumisen haasteet lisääntyvät iän myötä ja palvelutarve kasvaa samaan aikaan, kun hyvinvointialue pyrkii yhtenäistämään toimintatapojaan ja karsimaan kustannuksia. Nämä syyt ovat heikentäneet

palveluiden saatavuutta ja viivästyttäneet tukitoimia. Haapajärvi ei ole poikkeus tässä kehityksessä, vaan ilmiö vastaa koko maan tasolla havaittuja muutoksia.

Seurantavuosien aikana kaatumisten ja putoamisten ehkäisemiseksi on järjestetty tiedotusta ja tilaisuuksia, tehty kaatumisvaaran arviointeja ja tuettu liikunnallisuutta esim. hankkeiden järjestämien ikäihmisille suunnattujen liikuntaryhmien ja uimahallin Senioripassin avulla. Myös liikuntaneuvonnalla ja ikäihmisten kenkien nastoituksella on pyritty ehkäisemään kaatumista. Turvallista liikkumista on varmistettu huolehtimalla riittävästä hiekoituksesta, uusimalla katuvalaistusta sekä kunnostamalla katuja ja kevyenliikenteen väyliä. Liikkumattomuuden esteitä on pyritty poistamaan opasteilla sekä liikuntapaikkojen ja retkeilyreittien esittelyllä. Haapajärven Vanhainkotiyhdistys ry:n kuntosalilla Kuonalantiellä on ikäihmisille suunnattu kuntosali, jossa käy merkittävä määrä ikäihmisiä vahvistamassa lihaskuntoaan.

Vuonna 2024 toteutetussa Hyvinvoiva Haapajärvi kyselyssä tuli esille, että ikäihmiset kokevat elämänlaatusa pääsääntöisesti hyväksi. Huolta herättää hyvinvointialueen järjestämät terveyspalvelut ja niiden saatavuus jatkossa. Haasteeksi on ikäihmisten parissa koettu myös tiedotus ja tiedon saaminen. Monella ikäihmisellä ei ole digitaalista osaamista ja iso osa asioiden tiedottamisesta tapahtuu erilaisia digitaalisia kanavia käyttäen. Tähän tarpeeseen on vastattu järjestämällä opastusta digitaalisten sotepalvelujen käyttöön, kirjaston tarjoamalla digiopastuksella ja joka kotiin jaettavalla kaupunkitiedotteella. Kaupungin tapahtumakalenteriin on ollut mahdollista ilmoittaa myös muita kuin kaupungin järjestämiä tapahtumia.

Aktiiviset yhdistykset ovat tarjonneet monipuolista toimintaa myös ikäihmisille. Haapajärvellä on useita monipuolista toimintaa tarjoavia yhdistyksiä, joiden toiminnassa on mukana satoja ikäihmisiä. Vanhus- ja vammaisneuvosto on toiminut aktiivisesti mm. järjestäen erilaisia tapahtumia ja koulutuksia (mm. digiosaaminen) ikäihmisille ja ottaen kantaa sekä paikallisiin että alueellisiin palveluihin ikäihmisten ja vammaisten näkökulmasta. Paikallisesti on kiinnitetty huomiota mm. esteettömyyteen, katujen kuntoon sekä monitoimitalon piha- ja parkkipaikka-alueisiin. Alueellisesti on otettu kantaa ja annettu lausuntoja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen toiminnasta. Uuden ja vanhan vanhus- ja vammaisneuvoston kokoontuessa kesällä 2025 esille nousi huolia seuraavista asioista: esteettömyyden huomioiminen kaikessa kaupungin toiminnoissa (rakennettu ympäristö ja asenneilmapiiri), ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitäminen (liikuntaryhmät, soveltava liikunta), palveluliikenteen kehittäminen osallistumisen mahdollistajana ja yksinäisyyden torjunta.

Haapajärvellä on kuluneella valtuustokaudella kehitetty määrätietoisesti esteetöntä asumista. Haapajärven Vuokratalot Oy:lle valmistui vuonna 2024 Puutalokorttelin Vitikantie 19:n kiinteistö, jonka käyttäjäryhmä on ikääntyneet (yli 55 v) ja samassa pihapiirissa oleva Vitikantie 17:n kiinteistö, joka sopii myös ikääntyneille ja esteetöntä asumista tarvitseville. Yhteistilarakennuksessa (kylätalo) on esteetön yhteisöllinen tila, jossa on monenlaista maksutonta toimintaa. Toimintaan voi tulla mukaan asuinpaikkaan ja sukupuoleen katsomatta. Kylätalo palvelee paitsi alueella asuvia, myös kaikkia haapajärvisiä ja kannustaa yhteisöllisyyteen. Esteetöntä asumista tarjoaa myös Vitikantie 5:n kiinteistö, jonka pääkäyttäjärühmät ovat esteetöntä asumista tarvitsevat sekä ikäihmiset. Samassa kiinteistössä on myös tilat ikäihmisten Virikevintti-toimintaan. Toiminta tukee ikäihmisten viihtyvyyttä keskusta-alueen kupeessa. Virikevintti toimii kokonaan vapaaehtoisvoimin, ja toimintaan voi tulla mukaan asuinpaikkaan ja sukupuoleen katsomatta. Virikevintti järjestää erilaisia tapahtumia ja mukavaa, helposti lähestyttävää toimintaa monenlaiseen makuun kaikille halukaille.

Virikevintti on maksuton ja esteetön. Esteetöntä asumista mahdollistaa myös Haapajärven Vanhainkotiyhdistys ry, joka on viime vuosina tehnyt mittavat peruskorjaustoimet vuokra-asuntokantaansa, joka täyttää esteettömän asumisen määrittelyt.

Hyvinvoinnin kuntakortti 2025/Ikäihmiset

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvoinnin kuntakortti 2025 on hyvinvointialueen tuottama tiivis, kunta-kohtainen koonti keskeisistä hyvinvoinnin ja terveyden indikaattoreista. Kuntakortti kokoaa yhteen asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, palvelutarpeisiin ja väestökehitykseen liittyviä seikkoja ja sitä käytetään sekä kunnan omassa johtamisessa että yhdyspintatyössä hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvoinnin kuntakorttiin koottiin kuusi hyvää ja kuusi huolestuttavaa asiaa olisi tärkeintä huomioida sekä kunnan että Pohteen ennaltaehkäisevässä ja hyvinvointia edistävässä toiminnassa valtuustokaudella 2025–2025. Ikäihmisten osalta nostettiin esille seuraavat asiat:

Hyvät asiat		Huolestuttavat asiat	
Ikäihmiset		Ikäihmiset	
1.	Hyvät peruspalvelut sujuvan ja turvallisen arjen takaamiseksi	1.	Palvelujen saatavuus; kotihoito, ympärivuorokautinen hoito ja omaishoidon tuki
2.	Virkeä ja aktiivinen yhdistystoiminta	2.	Toimintakyvyn ylläpitäminen ja osallisuuden lisääminen: soveltava liikunta, matalan kynnyksen liikuntaryhmät

Kotoutumistyö

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen edistämisen palveluiden järjestämisestä kotoutumislain mukaisesti sekä niiden suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta paikallistasolla. Haapajärven kotoutumispalveluista on vastannut työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori vuodesta 2023 alkaen. Ukrainan sodan alkaessa Haapajärvelle saapui tilapäisen suojelun luvalla useita ukrainalaisia. Osa heistä on palannut takaisin tai muuttanut muualle Suomessa. Osa on hakenut kotikuntamerkintää ja jäänyt Haapajärvelle.

Kotoutumistyön palveluista on tiedotettu kohderyhmälle kaupungin kotisivuilla ja sosiaalisessa mediassa, diginäytöillä, WhatsApp-ryhmässä ja järjestettyjen tapaamisten kautta. Maahanmuuttajien kotoutumista on edistetty auttamalla heitä arkisissa asioissa mm. asumiseen, toimeentuloon, työllistymiseen ja opiskeluun liittyen sekä ohjaamalla heitä tarvittaviin palveluihin. Kaikille avoin Kansainvälinen kahvilatoiminta on jatkunut yhteistyössä seurakunnan kanssa. Maahanmuuttajien hyvinvointia tuetaan mm. Hyvinvointia maahanmuuttajaperheille -hankkeen kanssa yhteistyössä toteutetuissa tapahtumissa, tietoiskuissa ja koulutuksissa. Maahanmuuttajia pyrittiin osallistamaan kaupungin ja muiden toimijoiden järjestämiin tapahtumiin lisäämällä ohjausta ja tiedottamista.

Maahan muuttaneiden työllisyystilanne on hyvä ja he ovat työllistyneet avoimille työmarkkinoille. Kotoutumisen edistämiseksi työpaja Warikolla on vuonna 2025 lanseerattu matalan kynnyksen

työkokeilu, joka perustuu asiakaspalvelutehtäviin sekä kieleen ja työkalutuuuriin perehtymiseen Matkahuollon Pakettipisteessä. Kokeilussa on ollut mukana kaksi maahanmuuttaja-asiakasta. Toimintaa jatketaan työpaja Warikon perustoimintona.

Vuoden 2025 alussa voimaan astui uusi kotoutumislaki, jonka mukaan kunnassa tulee olla 1.1.2025 alkaen tarjolla kotoutumisohjelma ja siihen sisältyvä laissa säädetty kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuus. Kotoutumisohjelmaan sisältyvät palvelut ovat kunnan järjestämiä kotoutumisen alkuvaiheen palveluja, joiden tavoitteena on edistää maahanmuuttajan kotoutumista, työllisyyttä tai yrittäjyyttä, osaamista ja työelämävalmiuksia, yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasa-arvon toteutumista, terveyttä ja hyvinvointia, arjen kansalaistaitoja sekä osallistumista järjestötoimintaan ja muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan. Kotoutumisohjelman järjestäminen sekä kotoutumisohjelmaa kuvaava asiakirja ovat jatkossa ELY-keskuksen kanssa laaditun kuntaan ohjaamista ja kotoutumisen edistämistä koskevan sopimuksen lisäksi edellytyksenä kotoutumislain mukaisten korvausten maksatukselle kunnalle. Haapajärven kaupungin uuden kotoutumislain mukainen kotoutumisohjelma laadittiin yhteistyössä Kärsämäen, Pyhäjärven ja Reisjärven kuntien, Raahen työllisyysalueen ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa.

Turvallisuus

Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten määrä tuhatta asukasta kohti noussut kuluneet valtuustokauden aikana. Väkivaltarikosten eli henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osuus tuhatta asukasta kohti on noussut vuosina 2022 ja 2023, mutta kääntynyt laskuun vuonna 2024.

Kouluterveyskyselyjen mukaan niiden lasten ja nuorten määrä, joka on kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, on seurantavuosien aikana laskenut kaikissa kyselyssä mukana olevissa ikäryhmissä. Koulukiusaaminen on vähentynyt 4. ja 5. luokkalaisten keskuudessa, mutta lisääntynyt 8. ja 9. luokkalaisten ja lukion 1. ja 2. luokkalaisten keskuudessa. Fyysisen uhan kokemukset ovat lisääntyneet 8. ja 9. luokkalaisten keskuudessa ja vähentyneet lukion 1. ja 2. luokkalaisten keskuudessa. Seksuaalista häirintää tai väkivaltaa kokeneiden määrä 8. ja 9. luokkalaisten keskuudessa on lisääntynyt ja vähentynyt lukion 1. ja 2. luokkalaisten keskuudessa. Niiden 8. ja 9. luokkalaisten määrä, jotka ovat kokeneet syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla, on lisääntynyt ja lukion 1. ja 2. luokkalaisten osalta vähentynyt. Vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten henkistä väkivaltaa kokeneiden määrä 4. ja 5. luokkalaisten ja 8. ja 9. luokkalaisten osalta on hieman lisääntynyt, mutta lukion 1. ja 2. luokkalaisten osalta vähentynyt.

Minun arkeni ja elämäni kyselyssä haapajärvisten kokemus turvallisista läheisistä ihmissuhteista oli pääsääntöisesti positiivinen. Vastaajista 89,4 % totesi kokemuksen olevan erittäin hyvä tai hyvä. Ainoastaan 2,5 prosentilla kokemus oli huono ja 8,1 % arvioi tilanteen ”ei hyväksi eikä huonoksi”. Muutosta arkeensa koskien turvallisuutta läheisissä ihmissuhteissa kaipasi 5 % vastanneista. Muutosta arkeensa koskien asuinympäristön ja maailmantilanteen turvallisuudessa kaipasi 14 % vastanneista.

Työikäisten ja ikäihmisten osalta ei ole saatavina kuntakohtaista tietoa heidän kohtaamastaan lähisuhdeväkivallasta, mutta se on valitettavasti lisääntynyt Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella mm. Terve Suomi -tutkimusten mukaisesti. Lähisuhdeväkivalta on edelleen sukupuolittunutta ja

myös Pohjois-Pohjanmaalla naiset kokevat miehiä enemmän lähisuhdeväkivaltaa. Naisista neljännes oli kokenut kumppanin taholta fyysistä ja henkistä väkivaltaa. Miehistä vastavia kokemuksia oli reilulla kymmenesosalla. Miehet kertovat väkivallasta naisia harvemmin. On tärkeää tunnistaa naisten merkittävä osuus lähisuhdeväkivallan kokijoina. Samalla on tärkeää tunnistaa myös miehet väkivallan kokijoina, lisätä tietoisuutta ja kannustaa hakemaan apua.

Ikäihmisiin kohdistuu lähisuhdeväkivaltaa, mutta he eivät ohjaudu palveluihin. Terve Suomi-tutkimusten perusteella tiedetään, että Pohjois-Pohjanmaalla 4,1 % ikäihmisistä on kokenut lähisuhdeväkivaltaa. Ensi- ja turvakotien palveluissa ikäihmisiä ei kuitenkaan näy juurikaan asiakkaina. Erityistä huolta aiheuttaa se, että ikäihmiset eivät ohjaudu avun ja tuen piiriin lähisuhdeväkivaltatilanteissa. Toimintakyvyn laskun ja sairauksien vaikutukset sekä altistavat lähisuhdeväkivallalle kumppanin, aikuisten lasten tai sukulaisten taholta, mutta voivat myös aiheuttaa väkivaltaista käyttäytymistä läheistä kohtaan. Myös omaishoitajat ovat sekä riskissä olla väkivallan kohteena tai käyttää väkivaltaa omaishoidettavaa kohtaan.

Ehkäisevä päihdetyö

Haapajärvellä on toteutettu ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaa vuosille 2024–2025. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta sekä ehkäistä ja vähentää rahapelaamisen sekä alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden, huumeiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden käyttöä ja haittoja. Tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä päihteistä ja niihin liittyvistä ilmiöistä. Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan kaikki ikäryhmät huomioiden. Ehkäisevän päihdetyön työryhmänä toimii HYTE-työryhmä.

Alkoholijuomien tilastoitu myynti Haapajärvellä on laskenut kuluneen valtuustokauden aikana. Viimeisimmän tiedon mukaan alkoholijuomia myytiin jokaista vastaavalla alueella asuvaa 18 vuotta täyttäneeltä kohden 7,9 litraa.

Päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja käyttävien määrä 4. ja 5. luokkalaisten, 8. ja 9. luokkalaisten ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden keskuudessa on kasvanut huolestuttavasti. Kaikki tulokset ovat suurempia kuin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kunnissa keskimäärin. Rahapelaaminen on vähentynyt 8. ja 9. luokkalaisten osalta ja hieman lisääntynyt lukion 1. ja 2. luokkalaisten keskuudessa. Humalajuominen on vähentynyt sekä 8. ja 9. luokkalaisten että lukion 1. ja 2. luokkalaisten keskuudessa. Kannabista vähintään kaksi kertaa kokeilleiden määrä on pienentynyt 8. ja 9. luokkalaisissa ja hieman kasvanut lukion 1. ja 2. luokkalaisissa. Myös niiden oppilaiden määrä, joille vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö on aiheuttanut haittaa, on vähentynyt kaikissa ikäluokissa seurantavuosien aikana.

Minun arkeni ja elämäni kyselyssä haapajärvisten muutostarve koskien riippuvuuksia aineista (päihteet, tupakointi, nikotiinituotteet, sähkösavukkeet) tai toiminnallisia riippuvuuksia (rahapelit, digipelaaminen, sosiaalinen media) oli vähäinen. Ainoastaan 2,4 % koki muutostarvetta aineriippuvuuksien osalta ja 0,8 % toiminnallisten riippuvuuksien osalta.

Järjestöyhteistyö

Haapajärven kaupunki on muiden pohjoispohjalaisten kuntien kanssa sitoutunut noudattamaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimusta, jossa yhtenä kumppanuuslupauksen osana lupaudutaan vahvistamaan ja kehittämään yhteistyötä paikallisten ja alueellisten yhteistyökumppaneiden, kuten järjestöjen ja yhdistysten, seurakunnan, julkisyhteisöjen, yritysten ja muiden hyvinvointiverkoston toimijoiden kanssa. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus ja sen sisältämä ihmislähtöinen hyvinvointisopimus onkin myös kunnan tekemän järjestöyhteistyön lähtökohtana.

Haapajärvellä toimii Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan 143 rekisteröityä yhdistystä (tilanne 19.1.2026). Haapajärvellä toimii aktiivisesti mm. kylä-, nuoriso-, kulttuuri-, eläkeläis- ja sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä sekä liikunta-, urheilu- ja metsästysseuroja. Yhdistykset ylläpitävät jäsentensä edunvalvontaa ja vertaistukea, mahdollistavat poliittista aktiivisuutta sekä järjestävät ja täydentävät julkisen sektorin palveluita. Yhdistykset ovat merkittävässä roolissa kunnan tapahtumien järjestämisessä sekä itsenäisinä toimijoina että yhteistyökumppaneina. Yhdistykset tarjoavat monille kuntalaisille virikkeellistä toimintaa ja lisäävät tätä kautta kuntalaisten aktiivisuutta, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Yhdistystoiminnan merkitys kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta on suuri.

Haapajärvellä on laadittu vuosien 2024 ja 2025 aikana Haapajärven kaupungin ja yhdistysten yhteistyöasiakirja, jossa on sovittu pelisäännöt kunnan ja yhdistysten yhteistyölle.

VALTUUSTOKÄSITTELY

Suunnitelman laatijat

pj Jonna Tamminen, kaupunginjohtaja
Katjaana Kauppinen, kaupunginhallituksen edustaja
Väinö Wassholm, järjestöt (& Vanhus- ja vammaisneuvosto)
Aila Ruotsalainen, Haapajärven 4H-yhdistys
Kaija Tirola, seurakuntapastori/Haapajärven seurakunta
Merja Eilola, sivistysjohtaja/Lukion rehtori
Nina Isoherranen, nuoriso-ohjaaja
Niilo Piipponniemi, liikuntakoordinaattori
Jari Saaranen, rehtori/K.J. Ståhlbergin koulu
Hanna Nivala, rehtori/Yläkoulu
Kim Oja, rehtori/Jokilatvan opisto
Jouni Laajala, tekninen johtaja
Minna Hattunen, varhaiskasvatuksen johtaja
Soili Pentikäinen, kulttuurituottaja
Merike Kangas, ympäristöterveysvalvonta
Taina Ruhala, toimitusjohtaja/Haapajärven Vuokratalot
Tiina Pietikäinen-Liuska, työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori

Suunnitelman hyväksyminen

Hyvinvointikertomus vuosille 2021–2025 on hyväksytty kaupunginhallituksessa 31.3.2026 ja kaupunginvaltuustossa xx.